Универзитет „Гоце Делчев“-Штип, Правен факултет, Центар за правно политички истражувања, Штип, Македонија

ТРЕТА МЕЃУНАРОДНА НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЈА

Center for legal and Political Research

ОПШТЕСТВЕНИТЕ ПРОМЕНИ ВО ГЛОБАЛНИОТ СВЕТ

ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ

Штип, 2016

Third International Scientific Conference: SOCIAL CHANGE IN THE GLOBAL WORLD © 2016 Copyright Goce Delcev University in Shtip, Republic of Macedonia. Address: Goce Delcev University, Shtip, Faculty of Law, ul. Krste Musirkov bb, PO box 201, 2000, Shtip, R. Macedonia. www.ugd.edu.mk; www.clpr.ugd.edu.mk.

Печати / Print 2- ri Avgust- Shtip
Графичка подготовка – Центар за Правно- политички истражувања

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски", Скопје

316.42(100)(062)

МЕЃУНАРОДНА научна конференција Општествените промени во глобалниот свет (3 ; 2016 ; Штип)
Општествените промени во глобалниот свет = Social change in the global world = Социальные изменения в глобальном мире : зборник на трудови = proceedings = сборник материалов / Трета меѓународна научна конференција = Third international scientific conference = Третая международная научная конференция. - Штип : Универзитет Гоце Делчев = Shtip = Goce Delcev University = Штип = Университет Гоце Делчева, 2016. - 1052 стр. : табели ; 25 см

Трудови на мак., англ. и рус. јазик. - Фусноти кон текстот. - Библиографија кон трудовите

ISBN 978-608-244-353-9
I. International scientific conference Social change in the global world (3 ; 2016 ; Shtip) види Меѓународна научна конференција Општествените промени во глобалниот свет (3 ; 2016 ; Штип). - II. Международная научная конференция (3 ; 2016 ; Штип) види Меѓународна научна конференција Општествените промени во глобалниот свет (3 ; 2016 ; Штип)
а) Општествени промени - Свет - Собири
COBISS.MK-ID 102150666

Goce Delcev University in Shtip, Faculty of Law, Center for Legal and Political Research, Shtip, Macedonia

THIRD INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE

SOCIAL CHANGE IN THE GLOBAL WORLD

PROCEEDINGS

Shtip, 2016

Университет им. Гоце Делчева, Юридический факультет, Центр правовых и политических исследований (Штип, Македония)

ТРЕТАЯ МЕЖДУНАРОДНАЯ НАУЧНАЯ КОНФЕРЕНЦИЯ

CLPR
Center for legal and Political Research

СОЦИАЛЬНЫЕ ИЗМЕНЕНИЯ В ГЛОБАЛЬНОМ МИРЕ

СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ

Штип, 2016

Организациски комитет / Organizational Committee/ Организационный комитет конференции

Strashko Stojanovski PhD, Faculty of Law, Goce Delcev University in Shtip, Macedonia, strasko.stojanovski@ugd.edu.mk
Jovan Ananiev PhD, Faculty of Law, University "Goce Delcev"- Shtip, Macedonia, jovan.ananiev@ugd.edu.mk
Kristina Misheva PhD, Faculty of Law, Goce Delcev University in Shtip, Macedonia, kristina.miseva@ugd.edu.mk
Marija Ampovska PhD, Faculty of Law, Goce Delcev University in Shtip, Macedonia, marija.radevska@ugd.edu.mk

Програмски комитет / Program Committee / Программный комитет конференции

Adoyi Onoja PhD, Nassarawa State University, Keffi, Nigeria, onojaa@yahoo.com
Afet Mamuti PhD, Faculty of Law, State University of Tetovo, Macedonia, afet.mamuti@unite.edu.mk
Agim Nuhiu PhD, Faculty of Law, State University of Tetovo, Macedonia, agim.nuhiu@unite.edu.mk
Agor Sarkisyan PhD, University of Svishtov, Bulgaria, agop@uni-svishtov.bg
Alenka Verbole PhD, currently- OSCE Mission in Tirana, University of Ljubljana, Slovenia, alenka.verbole@osce.org
Altin Shegani PhD, Faculty of Law, University of Tirana, Albania, altin_shegani@yahoo.com
Ana Nikodinovska Krstevska PhD, Faculty of Law, Goce Delcev University in Shtip, Macedonia, ana.nikodinovska@ugd.edu.mk
Anastasia Bermúdez Torres PhD, Faculty of Law, Political Science and Criminology, University of Liege, Belgium, abermudez@ulg.ac.be
Andon Majhoshev PhD, Faculty of Law, Goce Delcev University in Shtip, Macedonia, andon.majhosev@ugd.edu.mk
Bekim Beliqi PhD, University of Prishtina, Department of Political Science, Kosovo, bekim.baliqi@gmail.com
Belul Beqaj PhD, University of Business and Technology, Department of Political Science, Prishtina, Kosovo, belul.beqaj@gmail.com
Borka Tushevska PhD, Faculty of Law, Goce Delcev University in Shtip, Macedonia, borka.tusevska@ugd.edu.mk
Elena Ivanovna Nosreva PhD, Faculty of Law, Voronezh State University, Russia, elena@nosyreva.vrn.ru
Gabriela Belova PhD, Faculty of Law, University "Neofit Rilski", Blagoevgrad, Bulgaria, gbelova@hotmail.com
Gemma Andreone PhD, Institute for International Legal Studies of the Italian National Research Council (ISGI - CNR), Italy, gemma.andreone@gmail.com

Haluk Aydin PhD, Faculty of Arts and Sciences, Balıkesir University, Balıkesi, Turkey, aydinhaluk@hotmail.com
Igor Kambovski PhD, Faculty of Law, Goce Delchev University in Shtip, Macedonia, igor.kambovski@ugd.edu.mk
Ivana Bajakić PhD, Department of Economic Sciences, Faculty of Law, Zagreb, Croatia, ivana.bajakic@pravo.hr
Kristina Misheva PhD, Faculty of Law, Goce Delcev University in Shtip, Macedonia, kristina.miseva@ugd.edu.mk
Kristine Whitnable PhD, Faculty of Law, Goce Delcev University in Shtip, Macedonia, kristine.whitnable@ugd.edu.mk
Jadranka Denkova PhD, Faculty of Law, Goce Delcev University in Shtip, Macedonia, jadranka.denkova@ugd.edu.mk
James C. Helfrich PhD, Global Scholars, Liberty University, Colorado, USA, jchelfrich@aol.com
Jovan Ananiev PhD, Faculty of Law, University "Goce Delcev"- Shtip, Macedonia, jovan.ananiev@ugd.edu.mk
Jusuf Zejneli PhD, Faculty of Law, State University of Tetovo, Macedonia, jusuf.zejneli@unite.edu.mk
Maciej Czerwinski PhD, Institute of Slavic Philology, Jagiellonian University, Krakow, Poland, maciej.czerwinski@uj.edu.pl
Marieta Olaru PhD, Doctoral School in Business Administration, Research Center for Business Administration, Department of Business, Consumer Sciences and Quality Management, The Bucharest University of Economic Studies, Romania, olaru.marieta@gmail.com
Marija Ignjatovic PhD, Faculty of Law, University of Nis, Serbia, marija@prafak.prafak.ni.ac.rs
Marina Valentinovna Sencova (Karaseva) PhD, Faculty of Law, Voronezh State University, Russia, smv@law.vsu.ru
Mato Brautović PhD, University of Dubrovnik, Croatia, mbraut@unidu.hr
Migena Leskoviku PhD, Law Faculty, European University of Tirana, Albania, migena.leskoviku@gmail.com
Natalia Vladimirovna Butusova PhD, Faculty of Law, Voronezh State University, Russia, butusova@law.vsu.ru
Naser Ademi PhD, Faculty of Law, State University of Tetovo, Macedonia , dr.naserademi@gmail.com
Nives Mazur Kumrić PhD, Faculty of Law, Political Science and Criminology, University of Liège, Belgium, nives.mazurkumric@ulg.ac.be
Olga Koshevaliska PhD, University "Goce Delcev"- Shtip, Faculty of Law, Macedonia, olga.kosevaliska@ugd.edu.mk
Patrick Wautelet PhD, Faculty of Law, Political Science and Criminology, University of Liege, Belgium, patrick.wautelet@ulg.ac.be
Recai Aydin PhD, Associate Professor, Vice Rector of International University of Sarajevo, Bosnia and Herzegovina, raydin77027@yahoo.com
Ruzica Simic Banovic, PhD in Economics, Senior Assistant - Lecturer, Faculty of Law, University of Zagreb, Croatia, ruzica.simic@pravo.hr

Senada Sabic Selo PhD, Institute for International Relations, Zagreb, Croatia, senada@irmo.hr
Silviu G. Totelecan PhD, Cluj-Napoca Branch of Romanian Academy, Socio-Human Research Department of "G. Baritiu" History Institute, Romania, silviu.totelecan@g,ail.com
Slavejko Sasajkovski PhD, Institute for Sociological, Political and Legal Research, University “St. Cyril and Methodius”, Skopje, Macedonia, bilbilef@isppi.ukim.edu.mk
Strahinja Miljkovića PhD, Faculty of Law, Mitrovica, strahinja.miljkovic@pr.ac.rs
Strashko Stojanovski PhD, Faculty of Law, Goce Delcev University in Shtip, Macedonia, strasko.stojanovski@ugd.edu.mk
Suzana Dzamtoska Zdravkovska PhD, Faculty of Law, Goce Delcev University in Shtip, Macedonia, suzana.dzamtoska@ugd.edu.mk
Tamara Perisin, MJur (Oxon) PhD, Department of European Public Law - Jean Monnet, University of Zagreb - Faculty of Law, Croatia, tamara.perisin@pravo.hr
Tatjana Petrovna Suspicina PhD, Moscow Law Academy, Moscow, Russia
Tunjica Petrašević PhD, Faculty of Law, University of Osijek, Croatia, tpetrase@pravos.hr
Yuriy Nikolaevich Starilov PhD, Faculty of Law, Voronezh State University, Russia, juristar@vmail.ru
Wouter Van Dooren PhD, Public Administration and Management, University of Antwerp, Belgium, wouter.vandooren@uantwerpen.be
Zoran Tomic PhD, University of Mostar, Bosnia and Herzegovina, zoran.tomic@sve-mo.ba

Содржина / Table of Contents

LAW 17

THE SPECIFICS OF THE PRIVATE PLACEMENT OF SECURITIES IN THE MACEDONIAN SECURITIES LAW
Marko Andonov, Kristina Misheva 19

МОДЕРЕН - СОВРЕМЕН И УСПЕШЕН - ЕФИКАСЕН МЕНАЏЕР
Bojo Беловски 35

SOME SPECIFICS IN REGULATION OF CONTRACT ON ASSIGNMENT AND DIVISION OF PROPERTY INTER VIVOS IN SERBIAN AND MACEDONIAN LAW
Novak Krstić 53

APPLICATION OF THE PRINCIPLE OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT TO THE INTERNATIONAL LAW OF FRESH WATER RESOURCES
Mihajlo Vučić 79

THE INSTITUTION OF COMMON PROPERTY – FEATURES AND TYPES
Emine Zendeli 97

ИДЕНТИФИКУВАЊЕ И ДЕФИНИРАЊЕ НА ПРОБЛЕМОТ НА СЕМЕЈНОТО НАСИЛСТВО
Албана Метај-Стојанова 119

СТЕКНУВАЊЕ НА РОДИТЕЛСКОТО ПРАВО ПРЕКУ СУРОГАТ МАЈКА- ПОСЕБЕН ОСВРТ НА ЗАКОНОТ ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА БИОМЕДИЦИСНКО ПОТПОМОГНАТО ОПЛОДУВАЊЕ
Арта Селмани-Бакиу 129

ОДГОВОРНОСТ ЗА НЕИСПРАВЕН ПРОИЗВОД ВО МАКЕДОНСКОТО ПРАВО
Марија Амповска 153

ALTERNATIVE FORMS OF LIABILITY IN THE CONTEXT OF APPEALS CHAMBER POWER - VIEW FROM THE ICTY
Sasa Knezevic, Goran Djordjevic 177

СРАВНИТЕЛЬНО-ПРАВОВОЙ АНАЛИЗ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА О ГРАЖДАНСТВЕ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ И БАЛКАНСКИХ СТРАН
Вера Бабурина.. 193

THE PRESIDENTIAL RIGHT TO PARDON AS AN INSTITUTE OF CRIMINAL LAW
Besa Arifi.. 213

CONFIDENTIALITY IN MEDIATION
Elizabeta Spiroska, Ivan Bimbilovski 235

КРИМИНОЛОШКИ АСПЕКТИ НА ПРОСТИТУЦИЈАТА: СО ПОСЕБЕН ОСВРТ НА АНТИЧКАТА ПРАВНА УРЕДЕНОСТ
Елена Максимова, Димитар Апасиев 249

HATE SPEECH - EUROPEAN STANDARDS AND EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS CASE LAW
Darko Dimovski, Ivan Ilic 271

INTERNATIONAL PUBLIC LAW IN THE JURISPRUDENCE OF THE EUROPEAN COURT OF JUSTICE
Sanja Đorđević Aleksovski.. 287

КОНФИСКАЦИЈА НА ИМОТ И ИМОТНА КОРИСТ ВО СЛУЧАЈ НА АБОЛИЦИЈА
Олга Кошевалиска, Елена Максимова... 305

DA MIHI FACTO, DABO TIBI JUS
Марија Игњатовић 325

ARE KNOW-HOW AND INTELLECTUAL PROPERTY RIGHTS AN INITIAL REASON FOR JOINING FRANCHISING NETWORK
Strahinja D. Miljković, Aleksandra Vasić, Goran Tišić 339

THE APPLICABILITY OF THE INSTITUTE OF ADMINISTRATIVE SCIENCE IN THE MACEDONIAN LEGISLETION
Jadranka Denkova, Andrej Angelovski 353

THE MEANING OF DISSUASIVE, PROPORTIONATE AND EFFECTIVE SANCTION IN DISCRIMINATION CASES
Zaneta Poposka 367

МЕЖДУНАРОДНЫЕ СТАНДАРТЫ ОТПРАВЛЕНИЯ УГОЛОВНОГО ПРАВОСУДИЯ В ОТНОШЕНИИ НЕСОВЕРШЕННОЛЕТНИХ
А.А. Анисимов, В.Г. Просвирнин 383

ВЕШТАЧЕЊЕТО КАКО ДОКАЗНО СРЕДСТВО ВО КРИВИЧНАТА ПОСТАПКА НА АНГЛИЈА И ВЕЛС
Никола Мицковски, Весна Трајановска 397

НЕЧЕСНИТЕ ДОГОВОРНИ КЛАУЗУЛИ ВО АВИОНСКИОТ ПРЕВОЗ НА ПАТНИЦИ
Борка Тушевска... 415

КОДЕКС ЗА ПРОФЕСИОНАЛНА ЕТИКА НА НОТАРИТЕ
Ебру Ибиш 443

LOCATIO CONDUCTIO ОД РИМСКОТО ПРАВО И НЕГОВИТЕ СОВРЕМЕНИ „ПРАВНИ НАСЛЕДНИЦИ“(I)
Димитар Апасиев, Марија Амповска.. 463

ОСИГУРУВАЊЕ ОД ОДГОВОРНОСТ НА ЧЛЕНОВИТЕ НА ОРГАНОТ НА УПРАВУВАЊЕ КАЈ АКЦИОНЕРСКИТЕ ДРУШТВА
Горан Коевски, Борка Тушевска, Дарко Спасевски........................ 483

POLITICS.. 519

МОЌТА НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА НА ГЛОБАЛНАТА МЕЃУНАРОДНА СЦЕНА
Милка Димитровска.. 521

ЗАКАНАТА НА ТЕРОРИЗМОТ ВРЗ БАЛКАНОТ: МЕТА НА ТЕРОРИСТИТЕ ИЛИ ПОГОДНО ТЛО ЗА ШИРЕЊЕ НА НИВНАТА ИДЕОЛОГИЈА
Ице Илијевски, Кире Бабаноски, Злате Димовски 545

THE RIGHTS OF SMALL ETHNIC COMMUNITIES IN THE REPUBLIC OF MACEDONIA
Marina Andeva, Ivan Dodovski 561

THE NATINAL SECURITY SYSTEM OF MONTENEGRO
Xhemail Limani 577

MAKING GOVERNANCE OF GLOBAL FINANCE MORE ACCOUNTABLE: INSIGHTS FROM POLITICAL PHILOSOPHY AND ECONOMY
Marin Beroš, Marta Božina Beroš 593

POSITION OF THE WHISTLEBLOWERS IN THE UNITED NATIONS SYSTEM 10 YEARS AFTER SECRETARY-GENERAL'S BULLETIN ON PROTECTION AGAINST RETALIATION – HOW FAR HAVE WE COME?
Marko Novaković 609

ISIS, MIGRANT CRISIS AND TURKEY'S ROLE AS PROTECTOR OF THE SECURITY OF EU
Ivica Simonovski, **Zeynep Ece Unsal** 619

RELIGION, TERRORISM AND WORLD POLITICS
Elena Tilovska-Kechedji 641

THE RISE OF ISLAMIC STATE OF IRAQ AND SYRIA (ISIS)-THREAT FOR GLOBAL PEACE AND SECURITY
Kire Janev, Zlate Dimovski 651

ПОЛИТИЧКИОТ ПРОЦЕС НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА ВО УЛОГАТА НА ГЛОБАЛЕН АКТЕР И ПРОБЛЕМОТ СО ЗАПОСТАВУВАЊЕТО НА ЗЕМЈИТЕ ОД ИСТОЧЕН И ЦЕНТРАЛЕН БАЛКАН-БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА, КОСОВО, Р. МАКЕДОНИЈА, ЦРНА ГОРА И СРБИЈА
Мики Рунтев 661

О ГАРАНТИЯХ ПРАВ МАКЕДОНСКОГО НАЦИОНАЛЬНОГО МЕНЬШИНСТВА В БОЛГАРИИ
Наталия Бутусова, Стойко Стойков 677

ДЕМОКРАТИЈАТА НИЗ ПРИЗМАТА НА ПОЛИТИКАТА ЗА ПРОШИРУВАЊЕ НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА
Ана Никодиновска Крстевска, **Наталија Шикова** 697

НОВИ ФОРМИ НА ПОЛИТИЧКИ МАРКЕТИНГ СО ПОСЕБЕН ОСВРТ НА СОЦИЈАЛНИТЕ МЕДИУМИ
Јован Анание, Игор Голубов... 719

SOCIETY 741
ПРОСТОРОТ И ВРЕМЕТО ВО УСЛОВИ НА ГЛОБАЛИЗАЦИЈА И КРЕИРАЊЕ НА ИДЕНТИТЕТОТ
Драган Стефановски.. 743

HIDDEN POLITICAL, SOCIAL, ECONOMIC AND LITERARY THEORIES THAT SUPPORT THE AMERICAN DREAM AND ITS SURVIVAL
Safaa Rabeeakh 759

STIMULATION OF CRITICAL AND CREATIVE THINKING PROCESS THROUGH PSYCHOLOGICAL WORKSHOPS AMONG POSTGRADUATE STUDENTS
Eleonora Serafimovska, Marijana Markovikj 769

CULTURE AND LAW IN THE INTERCULTURAL COMMUNICATION AND COOPERATION
Ranka Jeknić 791

SHAPING AND MODELING PERSONALITY IN PROCESS OF LONG LASTING TRANSITION – CASE OF THE REPUBLIC OF MACEDONIA
Marijana Markovikj, Eleonora Serafimovska 807

THE URBANIZED ALIENATION OF THE RELIGIOUS INDIVIDUAL — THE INNOVATIVE CONCEPT OF SOCIOLOGY OF RELIGION
Karina Politkina, Tatyana Svetlichnaya 821

КОНСТИТУЦИОННЫЕ ОСНОВЫ ФОРМИРОВАНИЯ ГРАЖДАНСКОГО ОБЩЕСТВА В РОССИИ И ГОСУДАРСТВАХ ЕВРОПЫ
Инна Стародубцева.. 827

THE PERSPECTIVE OF DECENT WORK IN CONDITIONS OF GLOBALIZATION
Slobodanka Kovačević-Perić 837

РАЗВОДОТ НА БРАКОТ И СИМПТОМИТЕ НА СТРЕС КАЈ РАЗВЕДЕНИТЕ ЖЕНИ
Хатиџе Исљами 849

SOCIETY TODAY: THE CHALLENGE OF HUMAN RIGHTS AND THE WAY FORWARD
Mirjana Sredojevic 859

THE ROLE OF STEREOTYPES IN CREATING SOCIAL DISTANCE AND SOCIAL INCLUSION IN REPUBLIC OF MACEDONIA
Strashko Stojanovski, Jadranka Denkova 877

ANALYSIS OF THE DEVELOPMENT OF THE CONCEPT OF THE INFORMATION SOCIETY IN RUSSIA
Anastasia Petukhova, Svetlana Krepysheva 895

MEDIA AND COMUNICATION 915

WHAT PRINT MEDIA WRITE FOR WORKERS RIGHTS AND PROBLEMS IN REPUBLIC OF MACEDONIA IN THE PERIOD 1.03.2014-31. 08. 2014
Suzana Dzamtoska-Zdravkovska, Andon Majhosev 917

ABDUCTION OF AN EGYPTIAN AIRCRAFT IN MARCH, 2016: DISCOURSE IN TRADITIONAL MEDIA AND INFORMATION SITES
Plamen Atanasov 933

INTERPRETATION OF NON-VERBAL SIGNS IN THE INSTANT INTERNET COMMUNICATION VIA VIBER AND FACEBOOK MESSENGER
Nataša Jović, Borislav Vukojević, Bojana Miodragović 943

TWO-WAY COMMUNICATION IN REGIONAL POLICY: THE TECHNOLOGY OF SOCIETAL MARKETING.
Daria Shcheglova 961

THE PHENOMENON OF RISING NATIONALISM AND XENOPHOBIA IN HUNGARY IN THE CONTEXT OF THE 2015/2016 REFUGEE CRISIS AND ITS REFRECTION IN CROATIAN MEDIA
Nefreteta Zekić Eberhard, **Tomislav Levak** 967

HOW THE MEDIA IN THE REPUBLIC OF MACEDONIA REPORT ON THE ACTIVITIES OF THE PUBLIC PROSECUTION OF RELATED OFFENSES ARISING FROM THE CONTENT OF THE ILEGAL INTERCEPRION OF COMMUNICATIONS IN THE PERIOD 1.04.-30.06. 2016
Andon Majhosev, Zlatko Bakev... 989

HATE SPEECH ON SOCIAL MEDIA IN REPUBLIC OF MACEDONIA
Dejan Marolov, Strashko Stojanovski.. 1009

ПРЕДИЗВИЦИ И МОЖНОСТИ ЗА ПОДОБРУВАЊЕ НА ПОШТЕНСКИТЕ КОМУНИКАЦИИ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
Диана Бошковска, Наташа Данилоска, Елизабета Џамбаска, Александра Лозаноска 1033

316.647.8:316.347-053.5(=163.3:=18)

THE ROLE OF STEREOTYPES IN CREATING SOCIAL DISTANCE AND SOCIAL INCLUSION IN REPUBLIC OF MACEDONIA

Strashko Stojanovski

Assosiate Proffesor, Faculty of Law, Goce Delchev University in Shtip, Macedonia

e-mail: strasko.stojanovski@ugd.edu.mk

Jadranka Denkova

Assosiate Proffesor, Faculty of Law, Goce Delchev University in Shtip, Macedonia

e-mail: jadranka.denkova@ugd.edu.mk

Abstract

This paper is based on empirical research conducted in 2015 in Faculties of Law in Universities Goce Delchev in Shtip, Cirilus and Methodius in Skopje and University in Tetovo. Also there is comparative research with similar surveys conducted in Republic of Macedonia in years 1995 and 2003. The role of stereotypes in generating precondition for interethnic relations is one of basic factors in building permanent peace and coexistence in multiethnic societies. The tendency of decreeing of social distance between ethnic groups in Republic of Macedonia can help in furthers social development and cooperation between communities. Also we are analyzing other different factors of influence in interethnic relations as, social environment, education, professional affiliations, and family etc.

Keywords: *interethnic coexistence, Macedonians, Albanians, social distance, stereotypes.*

Methodology

This paper includes the research results obtained as part of the project “Impact of Stereotypes and Ethnic Distance on the Phenomena of Discrimination, Hate Speech and Hate Crime“. The research was conducted through joint activities of the faculties of law at the University “Goce Delcev” from Stip, “Justinian Prvi” from Skopje and the faculty of law at the Tetovo State University, and supported by the OSCE Mission to Skopje. The survey was conducted in the course of 2015, based on

previously designed methodological framework by the students and teaching staff at the Centre for legal and political research at the Faculty of Law, University "Goce Delcev" in Stip. Teams of professors and students of the three afore mentioned faculties carried out the research. The processing of data and the respective analysis were undertaken in the course of 2015 and 2016 at the Faculty of law, University "Goce Delcev" in Stip. The research covered several areas related to certain societal factors (gender, age, ethnic and religious background, social status, education and similar) that impact the respondents' perception, interethnic interaction and coexistence or the ethnic distance, on the contrary. Furthermore, it includes various aspects in the analysis of existing stereotypes and their impact on the phenomenon of ethnic distance by use of the Bogardus and Likert scale. The last part of the paper includes the results arising from the questions on discrimination, hate speech and hate crime, based on the methodology applied for the Barometer for Equal Opportunities, which was tailored to the needs of the target group of respondents.

The research "Impact of Stereotypes and Ethnic Distance on the Phenomena of Discrimination, Hate Speech and Hate Crime“ included 519 respondents.41% of the respondents are male, and 59 % of the respondents are female. According to the representation of age categories, 243 respondents or 46,8 % are aged 16-18, 255 respondents or 49,1 % are aged 19-21, while 17 respondents or 3,3 % are aged 22-24. 38,7 % of the respondents live in a village, while 59 % live in a town.

According to the ethnic origin, most of the respondents are from the Macedonian and Albanian ethnic community. Hence, 342 respondents or 65,9 % are Macedonians, while 156 respondents or 30,1% are Albanians. Other ethnic groups have lower participation rate, or they account for 4 % in the total number of respondents (Chart1).

According to the religious background of the respondents, 323 respondents or 62,2 % declared as Christians Orthodox, 172 respondents or 33,1 % as Muslims, while around 4 % of the respondents declared as Catholics or Protestants, atheists or opted for the option“other“.

Stereotypes in Republic of Macedonia

This part of the research examines the characteristic traits of certain ethnic communities. Different traits were offered randomly for each ethnic community. The respondents were given the following task: to read all the stated traits (attributes) and then to enter the number before five to ten traits which are typical or characteristic for the respective ethnic community. Typical traits of an ethnic community are traits that most people (members) of that ethnic group have in common. The following

stereotypes, i.e. traits were offered: Courageous, Proud, Cunning, Hardworking, Outmoded, Goodhearted, Uncultured, Hard-hearted, Hospitable, Cowards, Calm (withdrawn), United, Quarrelsome, Joyful, Selfish, Progressive, Loud, Tardy, Polite, Lazy, Self-confident, Sociable, Stupid (unintelligent), Dirty, Feisty, Do not like the other nations, Unselfish, Aggressive, Reasonable, Open, Oversensitive, Liberal, Unhospitable, Boisterous, Intelligent, Love to rule, Tender, Peace-loving, Closed, Clean, Brazen, Sincere, Drunkards, Shrewd, Arrogant, Temperamental, Cultured, Pragmatic, Social climbers, Boaster, Envious, Corruptive, Smugglers. The respondents were also allowed to write additional characteristics, which are not offered on the list.

Given the small number of respondents from the small ethnic groups, the presentation of results includes only the stereotypes that respondents from the Macedonian and Albanian ethnic groups stated for the other ethnic groups. In this research, one can notice that Macedonian respondents have positive stereotypes about themselves, such as Courageous, Proud, Hardworking, Hospitable and Joyful. At the same time, this group construes stereotypes or assumed characteristics regarding the other ethnic groups. Hence, within the five top stereotypes about the Albanian community, there are positive characteristics, such as Courageous and United; however, the negative characteristics prevail, such as Uncultured, Hard-hearted and Love to rule. Respondents of Albanian ethnic origin construe positive attributes for themselves, such as Courageous, Proud, Goodhearted, Hospitable and Feisty, while they have negative stereotypes for the Macedonian community, such as Hard-hearted, Do not like other nations, Selfish, Love to rule and Envious. Both the respondents from the Macedonian and Albanian ethnic groups have positive stereotypes for the Turkish ethnic community, and negative stereotypes for the Roma ethnic community. In addition, Macedonian respondents have positive stereotypes for the Serbian ethnic group, while Albanian respondents have negative stereotypes for this ethnic group.

The Table shows that the percentage of preference for certain characteristic that ethnic groups construe about themselves is significantly higher compared to the projection of the same characteristic for another ethnic group. For instance, 36,4 % of the Macedonian respondents think that they are Courageous, this being the first preference, although the same characteristic is attributed to other three ethnic groups on the first place, where the percentage of preference for the Serbs is 16,7 %, for Albanians - 12 %, and for Turks - 10,2 %. The situation is similar among the Albanian respondents, where one can clearly notice that the percentage of preference for the characteristics of their own ethnic group is much higher, compared to the characteristics attributed to the other ethnic groups. For instance, 59,6 % of the Albanian respondents opted for the characteristic Courageous. This shows a strong uniformity in attitudes towards their own group, while among the other respondents

there is a strong dispersion in the choice about the characteristics (Table 1 and Table 2).

Table 1

MACEDONIANS					
	STEREOTYPE 1	**STEREOTYPE 2**	**STEREOTYPE 3**	**STEREOTYPE 4**	**STEREOTYPE 5**
MACEDONIANS	Courageous (36,4 %)	Proud (22,8 %)	Hardworking (14, 9 %)	Hospitable (10,5 %)	Joyful (9,1 %)
ALBANIANS	Courageous (12 %)	Uncultured (9,9 %)	United (7 %)	Hard-hearted (5,3 %)	Love to rule (5,3 %)
TURKS	Courageous (10,2%)	Hospitable (7,6 %)	United (4,4%)	Progressive (3,5 %)	Hardworking (4,4 %)
ROMA	Cunning / Uncultured (7 %)	Outmoded (7,3 %)	Dirty (5,6 %)	Loud (5,3 %)	Stupid (unintelligent) (5,3 %)
SERBS	Courageous (16,7 %)	Proud (10,5 %)	Hardworking (7 %)	Joyful (6,1 %)	Polite / Open (4,1 %)

Table 2

ALBANIANS					
	STEREO TYPE 1	**STEREO TYPE 2**	**STEREO TYPE 3**	**STEREO TYPE 4**	**STEREO TYPE 5**
MACEDO NIANS	Hard-hearted (8,3 %)	Do not like other nations (5,1 %)	Selfish (5,8 %)	Love to rule (4,5%)	Envious (3,8 %)
ALBANIA NS	Courageous (59,6 %)	Proud (42,3 %)	Goodheart-ed (19,2 %)	Hospitable (17,9)	Feisty (9 %)
TURKS	Goodheart-ed (7,1 %)	Proud (5,8%)	Sociable (4,5 %)	Feisty / Clean (3,8%)	Reasonable (7,1 %)
ROMA	Outmoded (9,6 %)	Uncultured (4,5 %)	Quarrelsom e (4,5 %)	Dirty (3,8,%)	Outmoded (3,8 %)
SERBS	Aggressive (7,7 %)	Uncultured (5,8 %)	Quarrel-some (5,1%)	Outmoded / Social climbers (3,2 %)	Love to rule (4,5 %)

The comparison of the results about the stereotypes that both Macedonians and Albanians construe about themselves (autostereotypes) and for the others (heterostereotyps), shows the situation, as presented in Table 3 and Table 4. The characteristics presented in the respective tables may be divided in three groups: 1. Heroic-libertarian (Courageous, Feisty, Proud, Love to rule and similar), 2. Cultural (Progressive, Outmoded, Hardworking, Lazy, Dirty, Polite and similar) and 3. Interactional (Hospitable, Joyful, Selfish and similar). These groups may be supplemented with the Osgood's semantic differential, which considers the stereotypes from the aspect of evaluation (evaluation, good-bad), potency (potency, strong-weak) and activity (active-passive) (Tashevska, 2004). If one considers the stereotypes that Macedonians construe about themselves, all groups of stereotypes can be noticed; however, although the cultural concepts prevailed in the past, now, once can notice a shift towards the heroic-libertarian concept. With regard to the heterostereotypes about the Albanian ethnic community, the cultural level of stereotypes prevails as well as the heroic-libertarian stereotypes from the researches

conducted in 1995 and 2003. Regarding the latter, once can notice a significant shift in 2015, because the first most important stereotype about the Albanian ethnic group is the stereotype with heroic-libertarian meaning. Among the autostereotypes of the Albanians, the positive heroic-libertarian stereotypes prevail, as well as the cultured; however, there are negative heroic-libertarian stereotypes about the Macedonian community as well as negative cultural and interactional stereotypes. Despite the mild shift in 2015 if compared to the two previous researches, one can conclude that the competitiveness and parallelism still exist regarding the construing of stereotypes among the two biggest communities in the country, which, in fact, is an indicator of insufficiently developed communication among the individuals from both communities which, in turn, further creates preconditions for segregation in the society. Furthermore, the prejudices of these two groups have strongly highlighted *paternalistic characteristics* and *competitiveness component*. The first one refers to behavior with distinct negative drive when it comes to the valuable characteristics and cultural level of the "other", while the second one indicates the competitive relations among the ethnic groups, which is incited by the feeling of being threatened and having limited access to the social resources.

Table 3

MACEDONIANS						
	1995		**2003**		**2015**	
Type of image	**Macedonians for themselves (autostereotype)**	**Macedonians for Albanians (heterostereotype)**	**Macedonians for themselves (autostereotypes)**	**Macedonians for Albanians (heterostereotype)**	**Macedonians for themselves (autostereotypes)**	**Macedonians for Albanians (heterostereotype)**
Trait 1	Proud	Outmoded	Good	Aggre-ssive	Courageous	Courageous
Trait 2	Hospitable	Uncultured	Lenient	Un-cultured	Proud	Uncultured
Trait 3	Courageous	Hard-hearted	Passive	Hard-hearted	Hard-working	United
Trait 4	Hard-working	Do not like other nations	Lenient	Love to rule	Hospitable	Hard-hearted
Trait 5	Goodheaded	Smugglers	Goodheart-ed	Smugglers	Joyful	Love to rule

Table 4

ALBANIANS						
	1995		2003		2015	
Type of image	**Albanians for themselves (autostereotype)**	**Albanians for Macedonians (heterostereotype)**	**Albanians for themselves (autostereotype)**	**Albanians for Macedonians (heterostereotype)**	**Albanians for themselves (autostereotype)**	**Albanians for Macedonians (heterostereotype)**
Trait 1	Courageous	Do not like other nations	Courageous	Do not like other nations	Courageous	Hard-hearted
Trait 2	Proud	Selfish	Feisty	Selfish	Proud	Do not like other nations
Trait 3	Hospitable	Hard-hearted	Proud	Passive	Goodhearted	Selfish
Trait 4	Hard-working	Cowards	Hardworking	Cowards	Hospitable	Love to rule
Trait 5	Goodhearted	Lazy	United	Bad	Feisty	Envious

Ethnic distance

In the following questions, the respondents were asked to order the offered groups: Albanians, Macedonians, Roma, Serbs and Turks, under the ordinal numbers from 1 to 5, where 1 is the group they feel closest, and 5 is the group they feel most distant. Given the results, one can conclude that both Macedonian and Albanian respondents maintain distance; however, it is more highlighted as the distance that Macedonians keep from Albanians, and less of a distance that Albanians maintain from Macedonians. Also, one can notice that the Roma community is ranked on the fourth place, both according to the attitudes of the Macedonian respondents and the Albanian respondents. The presented figures show the percentage of respondents (Macedonians and Albanians) who positioned the indicated group on the respective place (Table 5).

Table 5

MACEDO-NIANS	MACEDO NIANS (83, 3 %)	SERBS (66, 7%)	TURKS (48 %)	ROMA (30, 4 %)	ALBANI-ANS (39, 5 %)
ALBANIANS	ALBANIA NS (86, 5 %)	TURKS (48, 7 %)	MACEDO-NIANS (37, 2 %)	ROMA (42, 9 %)	SERBS (52, 6 %)

The scale of interpersonal ethnic preference is used in order to present the subjective dimension of interaction, that is, the feeling of attachment and distance among the members of ethnic groups in Republic of Macedonia. Table 6 shows the results obtained from the question where respondents were asked to order the ethnic groups based on the closeness they feel to each of the ethnic groups. The attachment coefficient level is determined in the numerical range of 1-5, where 1 is the biggest distance and 5 the biggest attachment. The results are then presented from the aspect of comparison with the results from the research undertaken in 1995, 2003 and 2015. Presented data show that the ethnic distance coefficient, in the first place among the Macedonian and Albanian ethnic community, is biggest in the post-conflict period in 2003. Given all the results, one can notice that the ethnic distance is closely related to the confession of the groups, with minor exception for the Turkish community where the constant is most stable both among the Macedonian and Albanian respondents. Also, the ethnic distance in the perception of the Albanian respondents is smaller compared to the Macedonian ethnic group, while the distance that Macedonian respondents maintain from the Albanian ethnic group is somewhat bigger. An exception to this conclusion is presented by the research results from 2003. It is both encouraging and worth noting that despite the narrow scope, the ethnic distance from the last 2015 research is lowest compared to previously conducted research. In particular, this is shown in the attitude of the Macedonian ethnic group towards the Albanian ethnic group, where from the maximal distance in 2003 and 1,07 index, there is an enhanced feeling of closeness in 2015, i.e. 3,18 index. Although the respective index is lower in the perception of the Albanian ethnic community regarding the closeness with the Macedonian ethnic community, yet, there is a positive shift from 1, 12 in 1995 and maximum possible distance of 1 in 2003, and up to 1,98 in 2015. Overall, from the last research in 2015, in the perception of both Macedonian and Albanian respondents, one can notice a downward trend for

the ethnic distance in interpersonal relations, as well as in the attitudes they have towards the other ethnic groups. An exception is only the ethnic distance that Macedonians maintain from the Serbian ethnic group, which had the lowest margin in the previous researches, especially in 2003 when it accounted for 4,78. Nevertheless, the last research shows a clear upward trend regarding this distance, and accounts for 3,68 in 2015. Despite the existing considerable ethnic distance among the two biggest ethnic communities in Republic of Macedonia, the results are indication of gradual improvement of interethnic relations in the country, that is, a clear tendency for decline in such ethnic distance (Chart 1 and Chart 2).

Table 6

	Ethnic origin					
	Macedonian			Albanian		
	1995	2003	2015	1995	2003	2015
MACEDONIANS	4,87	4,92	4,73	2,24	1,07	3,18
ALBANIANS	1,12	1	1,98	4,88	5,00	4, 92
TURKS	2,34	2,30	2,70	3,67	3,70	3,51
ROMA	1,54	1,23	2,02	1,35	1,30	2,06
SERBS	4,34	4,78	3,68	1,02	1	1,44

Chart 1

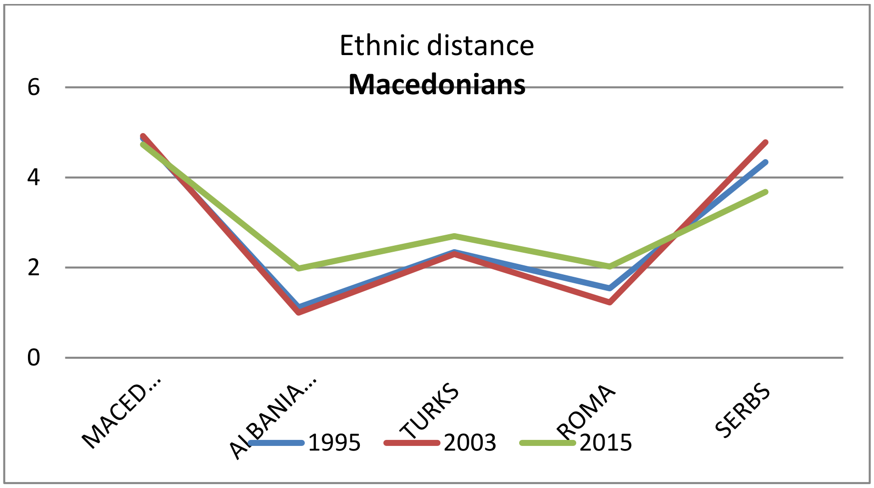

Chart 2

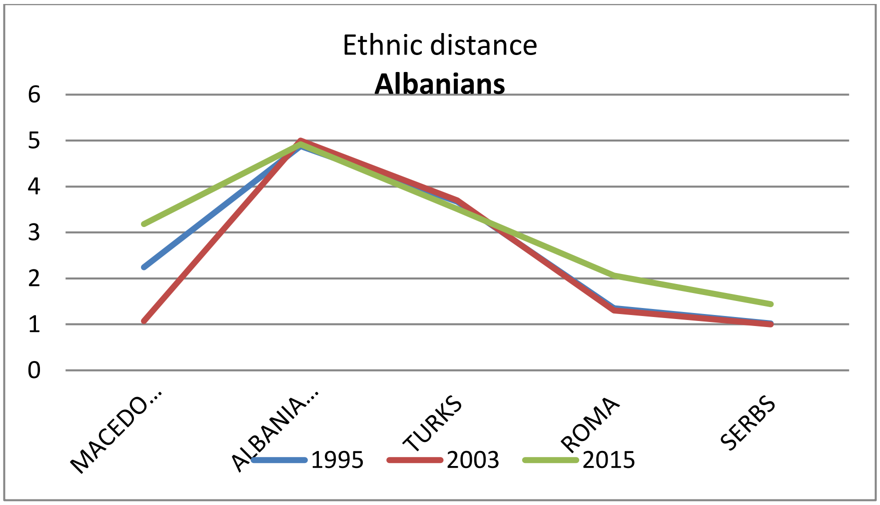

Members of different ethnic communities and different confession live together in the country. This part of the research aims to examine which are the relations that the respondents would like to have with an ordinary, neither best nor worse, member of certain ethnic community and confession. The Tables below (Table 7, 8, 9 and 10) present the attitudes of the respondents from the empirical research from 2015. The questions refer to the interpersonal ethnic and religious distance (Attitudes "To mingle with him/her and be my friend" and "My sister/brother or relative to get married to him/her"), the ethnic and religious distance connected with the place of residence ("To live with me in the same municipality" and "To live with me at the same place"), ethnic distance related to the social position ("To be mayor in my municipality", "To represent the municipality in the Parliament" and "To be director of the organization which employs me"), as well as educational distance ("His children to attend the same school as my children"). Also, some of the attitudes refer to the use of the so-called Bogardus ethnic distance scale.

With regard to the interpersonal distance, one can notice somewhat narrower distance of the Macedonian ethnic community from the others in comparison with the attitudes of the respondents from the Albanian ethnic community.Furthermore, it is interesting to note that despite the minimal difference, the religious barrier in the interpersonal relations among the ethnic communities is not always overriding. For instance, the ethnic distance among the respondents of the Macedonian ethnic group towards the Turkish community is lower than the interpersonal distance, which, on the other hand, is manifested by the respondents of the Albanian ethnic community. The correlational interpersonal relations are also similar in the perception of the respondents from the two biggest religious communities (Christian-Orthodox and Muslim), whereby the interpersonal distance of the respondents from the Christian-Orthodox community towards the others is smaller when compared to the distance maintained by the respondents of Islam religion.

Speaking about the ethnic distance in connection with the place of residence, one can notice similar attitudes among the two dominant ethnic communities in the country, with the exception that the distance of the Albanian ethnic community from the Roma and Serbian ethnic community is considerably bigger. With regard to the religious distance, one can notice considerable distance by the members of the Islam community compared to the other confessions, and compared to the attitudes that respondents of Christian-Orthodox confession have towards the others. The situation is similar concerning the ethnic and religious distance in respect of the social position and educational distance.

The data presented in Table 7-10, show that the biggest margin of ethnic distance among the respondents Macedonians refers to the interpersonal distance

from the Roma ethnic community, i.e. the biggest distance is in terms of the attitude “My sister or relative to get married to him“, where the preference for the Roma ethnic community accounts for only 8,2 %. Furthermore, there is a distinct ethnocentrism among the Albanian respondents, and the same can be noticed in the distinct ethnic distance from the Roma and Serbian ethnic community on all grounds; or the ethnic distance exists also on interpersonal level, and distinct ethnic distance concerning the place of residence, social position as well as educational distance. The interpersonal ethnic distance is most prevailing with respect to the Roma ethnic community, where only 1,9 of the Albanian respondents opted for the statement “My sister or relative to get married to him“. The reasons for such attitude towards the Roma community, despite the confessional closeness, can be identified with the very distinct traditional stigmatization of the Roma community, and when it comes to the Serbian community, it is experienced as the biggest ethnic rival, hence, also as threat for the Albanian community. With regard to the Macedonian ethnic community, the attitudes of the Albanian respondents show the biggest interpersonal ethnic distance. For instance, 12 % of the Macedonians would agree if their sister or relative marries an Albanian, while only 3,8 % of the Albanians gave this answer on the same question. In spite of that, one can notice that for the second statement which refers to the interpersonal distance “To mingle with him/her and be my friend“, the ethnic distance is smallest in the correlational relations of Macedonians, Albanians and Turks. In addition, the educational distance is also smaller among the before mentioned groups.

With regard to the religious distance, the respondents of the Christian-Orthodox and Islam religion show distance from the Protestants. Religious distance among the Christians-Orthodox and respondents of Islam religion is on the ground of interpersonal religious distance, that is, regarding the statement “My sister or relative to get married to him“. Namely, that is acceptable only for 7 % of the Muslim respondents, and for 19% of the Orthodox respondents. (Table 9 and 10).

***Table 7* MACEDONIANS**

	MACEDONIAN	ALBANIAN	TURK	ROMA	SERB
To live with me in the same municipality	89, 8 %	31, 3 %	39, 8 %	34, 6 %	58, 5 %
To live with me at the same place	86 %	24, 9 %	34, 2 %	19, 3 %	54, 1 %
His children to attend the same school as my children	84, 8 %	31, 3 %	43 %	29, 2 %	57, 9 %
To mingle with him/her and be my friend	84, 8 %	35, 4 %	50 %	28, 7 %	65, 2 %
My sister or relative to get married to him	86, 3 %	12 %	16, 4 %	8, 2 %	41, 5 %
To be mayor of my municipality	90, 1 %	15, 2 %	15, 8 %	10, 8 %	24 %
To be director of the organization where I am employed	89, 2 %	21, 3 %	27, 2 %	15, 8 %	35, 4 %
To represent my municipality in the Parliament	89, 5 %	16, 1 %	18, 4 %	11, 1 %	26, 6 %

Table 8 **ALBANIANS**

	MACEDONI-AN	ALBANIAN	TURK	ROMA	SERB
To live with me in the same municipality	23, 1 %	84 %	37, 8 %	7, 7 %	7, 7 %
To live with me at the same place	15, 4 %	88, 5 %	32, 1 %	5, 8 %	4, 5 %
His children to attend the same school as my children	20, 5 %	84, 6 %	30, 1 %	5, 1 %	6, 4 %
To mingle with him/her and be my friend	27, 6 %	80, 8 %	37, 8 %	5, 8 %	5, 8 %
My sister or relative to get married to him	3, 8 %	91 %	14, 1 %	1, 9 %	2, 6 %
To be mayor of my municipality	11, 5 %	87, 2 %	15, 4 %	6, 4 %	5, 1 %
To be director of the organization where I am employed	17, 3 %	86, 5 %	18, 6 %	6, 4 %	8, 3 %
To represent my municipality in the Parliament	17, 3 %	86, 5 %	16 %	5, 8 %	7, 1 %

Table 9 CHRISTIAN ORTHODOX RELIGION

	ORTHODOX	MUSLIM	CATHOLIC	PROTESTANT
To live with me in the same municipality	89, 5 %	46, 7 %	50, 2 %	32, 5 %
To live with me at the same place	90, 1 %	38, 4 %	44 %	27, 9 %
His children to attend the same school as my children	87 %	43, 7 %	46, 4 %	31 %
To mingle with him/her and be my friend	89, 5 %	43, 3 %	47, 7 %	30, 3 %
My sister or relative to get married to him	90, 4 %	19, 8 %	26, 9 %	17 %
To be mayor of my municipality	90, 1 %	25, 4 %	31 %	21, 1 %
To be director of the organization where I am employed	90, 4 %	28, 5 %	30, 3 %	21, 7 %
To represent my municipality in the Parliament	85, 8 %	25, 1 %	29, 4 %	18, 9 %

Table 10

MUSLIM RELIGION

	ORTHODOX	MUSLIM	CATHOLIC	PROTESTANT
To live with me in the same municipality	24 %	93 %	18 %	10, 5 %
To live with me at the same place	19, 2 %	91, 3 %	16, 3 %	7, 6 %
His children to attend the same school as my children	23, 3 %	89 %	16, 3 %	10, 5 %
To mingle with him/her and be my friend	23, 3 %	84, 9 %	18, 6 %	8, 1 %
My sister or relative to get married to him	7 %	87, 8 %	4, 1 %	2, 3 %
To be mayor of my municipality	17, 4 %	88, 4 %	14 %	8, 1 %
To be director of the organization where I am employed	16, 9 %	87, 2 %	10, 5 %	5, 8 %
To represent my municipality in the Parliament	23, 8 %	83, 7 %	14 %	7, 6 %

Conclusions

There is a very distinct ethnic distance in the country from the aspect of stereotypes that ethnic communities construe about each other. Negative stereotypes are mutually construed in the relations between the Macedonian and Albanian ethnic community, but unlike the pre-conflict and post-conflict period, there is a mild shift towards creation of preconditions to gradually tackle the negative stereotyping. Both of the largest ethnic communities construe stereotypes about the Turkish ethnic community, which are quite positive, and about the Roma community, which are quite negative.

Prejudices of both the Albanian and Macedonian ethnic group have distinct *paternalistic characteristics* and *competitive component*. The first one refers to a marked negative drive with regard to the values and cultural level of the "Other", while the second one refers to the competitive relations among the ethnic groups, which is prompted by the feeling of being threatened and having limited access to social resources.

Ethnic distance in the country is still strongly accented, in relation to the religious denomination and general cultural characteristics.Nevertheless, there is clearly marked tendency for reducing the ethnic distance, which is a fact of encouragement, and can be noticed in mutual relations both in the Macedonian and Albanian community. Although closeness among these two communities is still strongly expressed, the only tendency for increasing the ethnic distance refers to the attitude of the Macedonian to the Serbian ethnic community.

Bibliography

Remenski F. (2004). Albanians and Macedonians: Ethnic Interaction in Republic of Macedonia, Before and After the Conflict from 2001. Skopje: Institute for sociology, Faculty of Philosophy - Skopje, University "Ss Cyril and Methodious"- Skopje.

Tasheva M. (1997). Ethnic Groups in Republic of Macedonia (contemporary situation). Skopje: Faculty of Philosophy - Skopje.

политичката мобилизација и меѓуетничката коегзистенција. Токму создавањето на предуслови за меѓурелигиска коегзистенција се поврзува со можноста одредени групи да градат повеќе или помалку инкулзивни ставови во однос на натпреварот за ресурси во релациите со останатите групи. Доминантноста на биконфесионалниот модел, со одредени исклучоци, ја пресликува политичката позадина на доминацијата на дата најголеми етнички субјекти во државата, а со тоа и можноста за градење на комплексни односи на политичка мобилизација во Р. Македонија.

Клучни зборови: *религија, политичка мобилизација, религиска дистанца, Македонија, инклузивност*

STOJANOVSKI Strasko
KOCEVA Daniela

RELIGION AND RELIGIOUS DISTANCE IN REPUBLIC OF MACEDONIA

Abstract: This paper is based on two surveys conducted by research team on Goce Delchev University in Shtip, during the year of 2015. Religious distance as a primary segment of social organization, together with ethnicity, is a key factor for determination of the intergroup relations of Macedonian society. Therefore, the attitudes of the surveyed are connected with different questions of the religious organization and convictions, but also and attitudes whish connect the religion with political mobilization and interethnic coexistence. Creating preconditions for interreligious coexistence is connected with possibility certain groups to build, more or less, inclusive relations in the context to reach the social resources toward the other groups. The domination of by confessional model, with certain exceptions, reflects on the political background of domination of the two biggest ethnic groups in the state, generating the complexness of total relations of political mobilization in Republic of Macedonia.

Keywords: *religion, political mobilization, religious distance, Macedonia, inclusivity*

Вовед

Последните децении сведоци сме на повторно влегување на религиите во јавната арена, вклучени преку појавата на нови религии, како и значајни промени во старите религии. Ова верско оживување и оваа верска трансформација, во голема мера се условени од брзиот раст на имиграцијата и создавањето на нови „дијаспора"- заедници коишто се, на глобално ниво, мрежни. Религијата игра важна улога во конституирањето на колективни идентитети и во обликувањето, како на националните, така и на меѓународните културни карактеристики и граници. Фреквенцијата на тензии и конфликти, поврзани со религијата, особено се зголемија во светот, нивните мотиви, исто така, можат да се одразат и врз културните, политичките и социо–економските сфери. Сепак, голем број на иницијативи и проекти, фокусирани на истражување на религиозното заживување во Европа и светот, не успеаја да го проценат оживувањето на религијата во контекст на другите општествени и политички процеси.

Светот е во средината на еден процес на трансформација што може да се сфати како премин од религиозен плурализам на културен и етнички плурализам, што често се

карактеризира со силна религиозна основа. И покрај разликите меѓу различните национални системи, во однос на црквата и државните односи, некои карактеристики можат да се препознаат како заеднички: прифаќањето на верските заедници од јавноста, признавање на нивните специфични карактеристики, одреден степен на државна контрола над нив и селективна и оценета соработка на јавните институции со верските заедници. Една од најважните промени во денешната глобална сцена е развојот на транснационални, верски и/или етнички виртуелни здруженија, заедници и мрежи, меѓу кои и дијаспора-заедниците и мрежите. Под влијание на обемните миграциски движења, придружувани од процесите на глобализацијата, се развиле голем број на такви дијаспора-мрежи, заедници и организации. Тоа придонело за далекусежна трансформација на легислативата за верските заедници и нивното учество во јавните сфери и во уставот на колективните идентитети.

Денес, во западниот свет, луѓето своето духовно исполнување главно го пронаоѓаат надвор од традиционалната религија и религиски институции. Некои чувствуваат потреба за припадност кон одредени институции, други се привлечени од источните филозофски, етичко-морални движења и учења, па својот духовен мир и спокој го пронаоѓаат со практикување на овие филозофски учења и техники. Имено, денешниот современ свет го карактеризира плурализам во однос на религиите и културите, при што голем број од верниците најчесто „избираат и мешаат“ елементи од различни традиции, верувања и филозофии.

Не постои современо општество кое во својата основа и според својата структура не е мултиетничко и мултикултурно. Денешните современи, мултикултурни општества се соочуваат со истите предизвици: како да се обезбеди соживот меѓу различните културни и етнички заедници; како да се развие чувство на заедничка припадност кај сите членови на политичката заедница; како да се излезе во пресрет на барањата на културните различности; како да се обезбеди политичкото единство; како да се сочува опстанокот на општеството.

Интеграцијата во мултиетничките општества е процес во кој е вклучена промоцијата на човековите права и основните слободи на поединецот, како и обезбедувањето правична застапеност на сите етнички заедници во политичката, економската, социјалната и во културната сфера, што може да доведе до мирен соживот на различни културни идентитети во рамките на една држава. Од друга страна, пак, сите припадници на културните и етничките заедници мора да развиваат чувство на заедничка припадност и лојалност кон државата, како еден од основните предуслови за воспоставување заедништво и соживот меѓу различните групи.

Етничките, религиските и јазичните особености претставуваат основни карактеристики коишто го дефинираат начинот на функционирање на државите и нациите во светот. Тие, од една страна, претставуваат богатство на содржини што му даваат нов квалитет на заедничкиот живот, но од друга страна, можат да бидат и главни причини за бројни конфликти меѓу различните етникуми, односно крајно негативно да влијаат врз процесот на социјална интеграција на заедницата.

Република Македонија конкретно се одликува со зголемена етничката дистанца. Недовербата, нетолерантноста и чувството на меѓусебна нетрпеливост меѓу граѓаните од различни етникуми сé повеќе доминираат во македонското општество. Сето тоа води кон продлабочување на разликите и затворање во сопствените етнички атари, што придонесуваат за појавата на интеретнички тензии. На овој начин се загрозува политичката стабилност и социјалната интеграција на заедницата, односно се создаваат реални претпоставки за дезинтеграција на македонската држава.

Едно мултиетничко општество не може да е стабилно и долговечно без развивање на заедничко чувство на припадност меѓу своите граѓани. Чувството на припадност не може да е етничко или засновано врз споделени културни, етнички, религиски или други карактеристики, имајќи предвид дека мултиетничкото општество е премногу разнолико за тоа, политичко во својата природа и засновано врз споделена природна посветеност кон политичката заедница.

Социјалната кохезија и интегрирањето на општеството, особено на оние со мултикултурен и мултиетнички предзнак, истовремено значи и постигнување на висок степен на стабилност и безбедност во државата, вклучително и во регионот. Современата држава претставува специфична политичка заедница на обединети граѓани ,без разлика на нивната етничка, културна, религиска и друг вид припадност.

Поимот на етничка дистанца се однесува на субјекитвното чувство на близината која ги изградува една особа или група на луѓе спрема друга особа или група. Етничката дистанца, како испитување на степенот на социјална близина (одалеченост) всушност зборува за психолошките бариери што ја олеснуваат или отежнуваат социјалната интеракција. Бариерите или дистанците можат да бидат подигнати на основа на било која критериум што за групата е значаен во одредена ситуација .

Одбивањето на припадниците на другата група и стереотипизирањето по правило се резултат на недостаток на комуникација и интеракција особено кај групите со различно културно потекло. Еден од индикаторите на социјалната толеранција, тесно врзан за предрасудите и етничките стереотипии, е **социјалната дистанца.** Социјалната дистанца е конотативната, "однесувачката" димензија на предрасудите и стереотипите, која означува неприфаќање на определени видови односи со други етнички групи.

Концептот на социјална дистанца датира уште од 1924, кога Park го дефинира како континуум на степени на интимност што ги карактеризираат социјалните односи воопшто. На тој континуум, едниот крај е претставен со крајно блиски, топли и интимни контакти, средината означува нијанси на индиферентност, а другиот крај на континуумот подразбира активно недопаѓање, нетрпеливост и одбивање. Правејќи преглед на наодите на повеќе истражувања во поширокиот регион, Лазароски (1994) ги сублимира теориските проучувања и емпириските наоди за социјалната дистанца во период од повеќе децении. Тие покажуваат дека социјалната дистанца е постојано присутна како реална општествена појава, како производ на објективни општествени спротивности (материјални, расни, историски, ситуациони, културни, јазични). Исто така е утврдено дека постои поврзаност помеѓу позитивните етнички стереотипи и прифаќањето, како и помеѓу негативните етнички стереотипи и неприфаќањето на определени социјални релации. Нагласената социјална дистанца, како израз на негативните етнички предрасуди кон некоја етничка група, по правило е знак на етноцентризам.

Религијата и националната припадност претставуваат главни елементи во креирањето на културата и личноста. На религијата, како снабдувач на идентитетот, различно се гледало, во зависност од традицијата и контекстот во кој таа се развивала. Сепак, не постои сомнеж дека во текот на долг временски период верскиот идентитет беше клучен елемент во одредувањето на етничкиот идентитет, или пак самиот прерасна во примарн идентитет, туркајќи ги другите елементи на етницитетот во втор план. Па оттука и интересот да се измери и утврди токму таа религиска дистанца, бидејќи религиозноста, стана еден од важните аспекти на групна идентификација.

Методологија на истражувањето

Во рамките на овој труд се презентирани резултатите од две истражувања спроведени на Правниот факултет, при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип.

Првото истражување е спроведено во 2014 година на структуриран анкетен прашалник, спроведен на репрезентативен примерок. Анкетниот прашалник опфати примерок од 213 испитаници, случајно избрани лица, со различен социјален статус, степен на образование, економска состојба, етничка и верска припадност на подрачјето на целата територија на Република Македонија, односно на територијата на општина Кочани, општина Скопје, општина Велес и помал број на некои рурални населби околу наведените општини.

Во однос на возраста, 5 испитаници се на возраст од 15-18 години, 111 испитаници се на возраст од 19-30 години, 71 испитаници се на возраст од 30 -50 години, 20 испитаници се на возраст од 50 - 65 години и 6 испитаници се над 65 години. Според местото на живеење, 198 од испитаниците живеат во град, додека само 14 од нив живеат во село, за 1 испитаник не постои податок. Во однос на месечните примања во рамките на семејството, според кои го утврдуваме социјалниот статус, 40 испитаници одговориле дека имаат примања до 8 000 денари, 64 одговориле дека имаат месечни примања од 8 000 до 15 000 денари, 59 одговориле дека имаат месечни примања од 15 000 до 30 000 денари, 36 испитаници одговориле дека имаат месечни примања од 30 000 до 60 000 денари и 12 испитаници одговориле дека имаат месечни примања кои изнесуваат над 60 000 денари. 139 испитаници се од Македонска национална припадност, 42 испитаници се од Албанска национална припадност, 7 испитаници се од Турска национална припадност, 23 испитаници се од Ромска национална припадност и само еден испитаник е од Влашка национална припадност. Во однос на религиозната припадност на граѓаните, 100 испитаници се од Православна религиозна припадност, 72 испитаници се од Исламска религиозна припадност, 26 испитаници се од Протестантска религиозна припадност и 10 испитаници се од Католичка религиозна припадност (Графикон 1).

Графикон 1

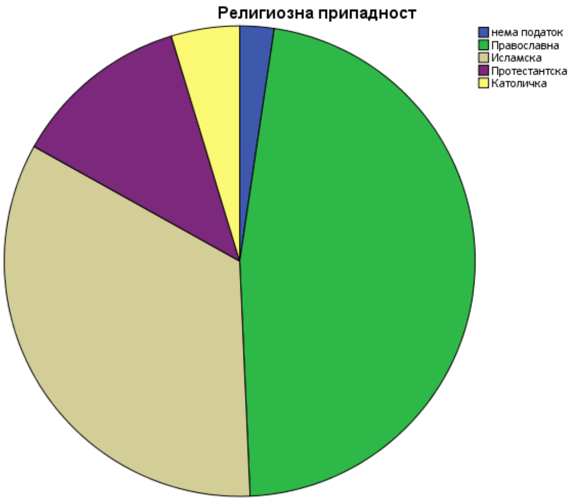

Второто истражување се однесува на целен примерок (млади), добиен по случаен избор, и е спроведено во рамките на Проектот „Влијание на стереотипите и етничката дистанца за појава на дискриминација, говор на омраза и криминал од омраза“. Истражувањето е реализирано како дел од заедничките активности на Правните факултети при Универзитетите „Гоце Делчев“ од Штип, „Јустинијан Први“ од Скопје, како и Правниот факултет при Државниот Универзитетот во Тетово, а поддржано од Мисијата на ОБСЕ во Скопје. Анкетното истражување беше спроведено во текот на 2015 година, на претходно подготвена методолошка рамка во што учествуваат дел од студентите и професорскиот кадар при Центарот за правно-политички истражувања на Правниот факултет, при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип.

Истражувањето го спроведоа тимови од професори и студенти на трите спомената правни факултети. Обработката на податоците и анализата на истите во текот на 2015 и 2016 година беше извршена во рамките на Правниот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип.

Во рамките на истражувањето „Влијание на стереотипите и етничката дистанца за појава на дискриминација, говор на омраза и криминал од омраза“опфатени се 519 испитаници. 41% од испитаниците се од машки пол, додека 59 % се од женски пол. Според застапеноста на возрасните категории, 243 испитаника или 46,8 % се на возраст од 16 до 18 години, 255 испитаника или 49,1 % се на возраст од 19 до 21 година, додека 17 испитаника или 3,3 % се на возраст од 22 до 24 години. 38,7 % од испитаниците живеат на село, додека 59 % живеат во град.

Според етничката припадност, најголем дел од испитаниците се од Македонската и Албанската етничка заедница. Така, 342 испитаници или 65,9 % се Македонци, а 156 испитаници или 30,1% се Албанци. Останатите етнички заедници се опфатени со помал процент, или вкупно сочинуваат околу 4 % од вкупниот број на испитаници. Според религиската припадност на испитаниците, 323 испитаници, или 62,2 % се изјасниле дека се од Христијанска Православна вероисповед, 172 испитаници, или 33,1 % се од Исламска вероисповед, додека вкупно околу 4 % од испитаниците се изјасниле дека се од Католичка или Протестантска вероисповед, атеисти или пак се определиле за опцијата „Друго“ (Графикон 2).

Графикон 2

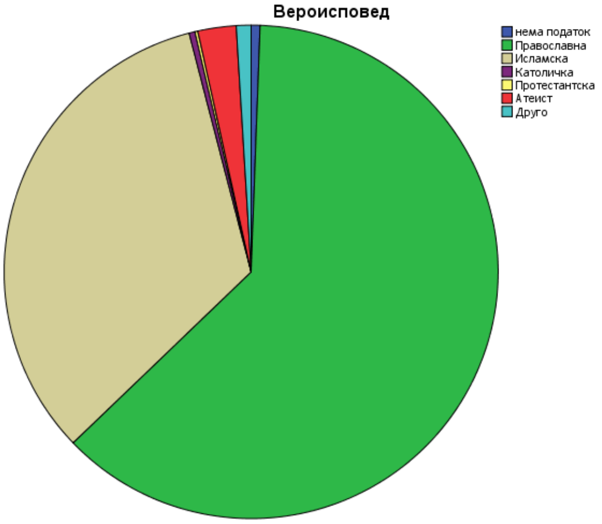

Резултати од истражувањето во 2014 година

Степенот на религиозност на испитаниците е утврден преку прашањата Дали сте религиозни?, како и колку често посетувате религиозен објект? Според одговорите најголем дел, или 66,2 % од испитаниците себеси се сметаат за религиозни (Графикон 3). Доколку се направи вкрстување со религиската припадност, поголем степен на религиозност може да се забележи кај испитаниците од исламска вероисповед, отколку кај православните христијани. Најголем дел од испитаниците религиските објекти ги посетуваат неколку пати во текот на годината (36, 6 %), или во исклучителни ситуации за задоволување на религиските потреби, како што се свадби или

погреби (30 %) (Графикон 4). Сепак, согласно ова прашање, може да се забележи поголем степен на религиозност кај испитаниците од протестантска вероисповед, каде за опцијата секој ден се определиле 84, 6 % од испитаниците и исклучително низок кај испитаниците од православна христијанска вероисповед каде само 9 % се изјасниле дека секоја недела посетуваат верски објект (Графикон 5). Во рамките на истражувањето, од аспект на политичката мобилизација може да се забележи дека перцепцијата за повисокиот степен на религиозност кај испитаниците би значела и поголема можност за инволвирање во политичките процеси, манифестирано во рамките на степенот на излезност на избори (Графикон 6). Исто така, поголем дел од испитаниците сметаат дека религијата и религиските заедници треба да бидат присутни во политиката и државата во мера во која со својата позитивна улога би влијаеле за воспоставување на здрави општествени и државни односи (Графикон 7).

Графикон 3

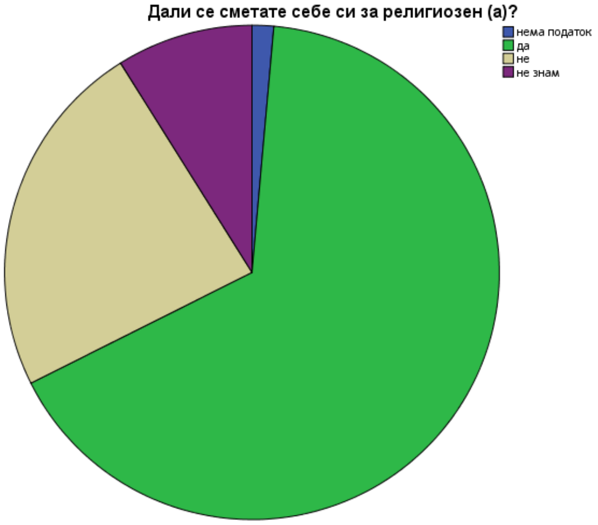

Графикон 4

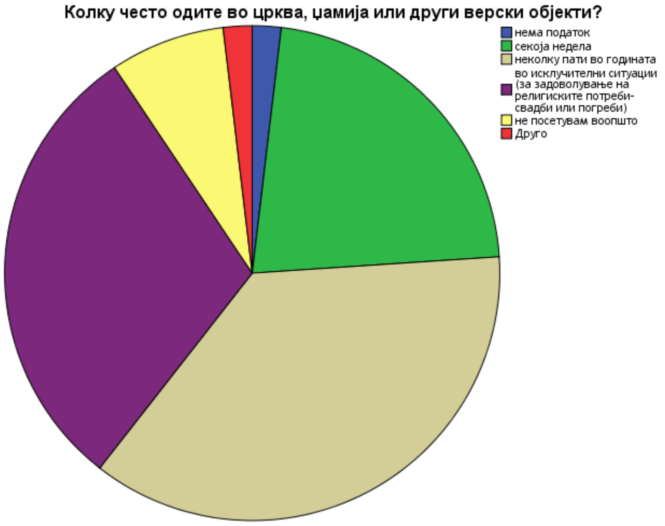

Графикон 5

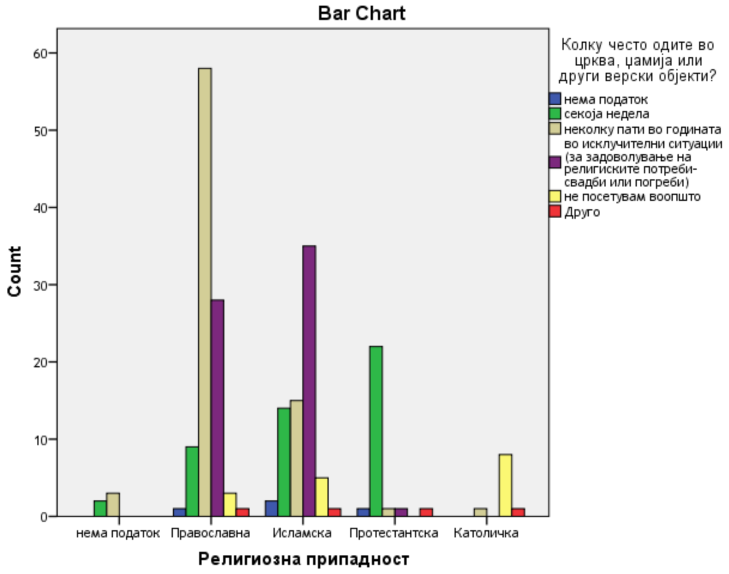

Графикон 6

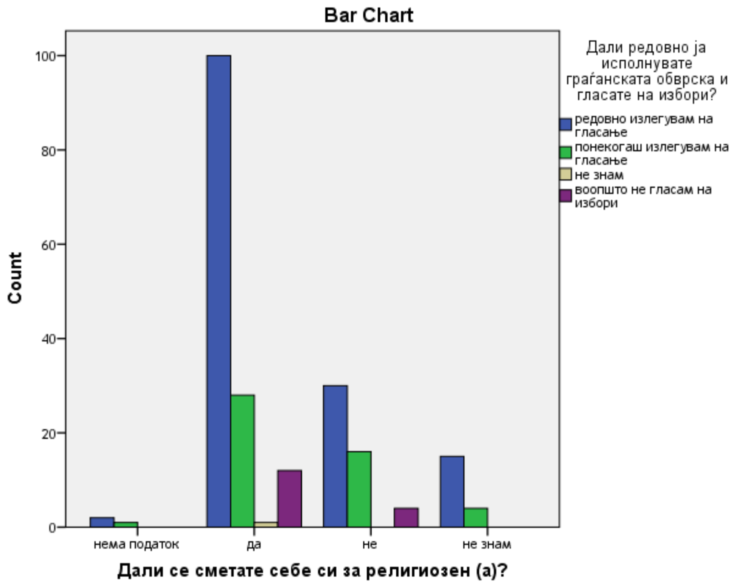
Bar Chart
Count
100
80
60
40
20
0
нема податок
да
не
не знам
Дали се сметате себе си за религиозен (а)?
Дали редовно ја исполнувате граѓанската обврска и гласате на избори?
редовно излегувам на гласање
понекогаш излегувам на гласање
не знам
воопшто не гласам на избори

Графикон 7

Религијата и религиските заедници треба да бидат присутни во политиката и државата во мера во која тие со својата позитивна улога ќе власт на воспоставување на здрави општествени и државни односи
нема податок
потполно се согласувам
делумно се согласувам
не знам
воопшто не се согласувам

Мултиетничкиот карактер на државата подеднакво ги детерминира и интерконфесионалните односи. Така, најголем дел од испитаниците од сите религиски заедници во Република Македонија се согласни дека меѓунационалната, културната и верска толеранција се услов за стабилност на македонското општество (Графикон 8). Сепак според перцепциите на испитаниците постои недостаток од религиски дијалог, кој најчесто се однесува само на одредени приоритетни прашања и е централизиран на ниво на лидери на верски заедници (Графикон 9 и Графикон 10).

Графикон 8

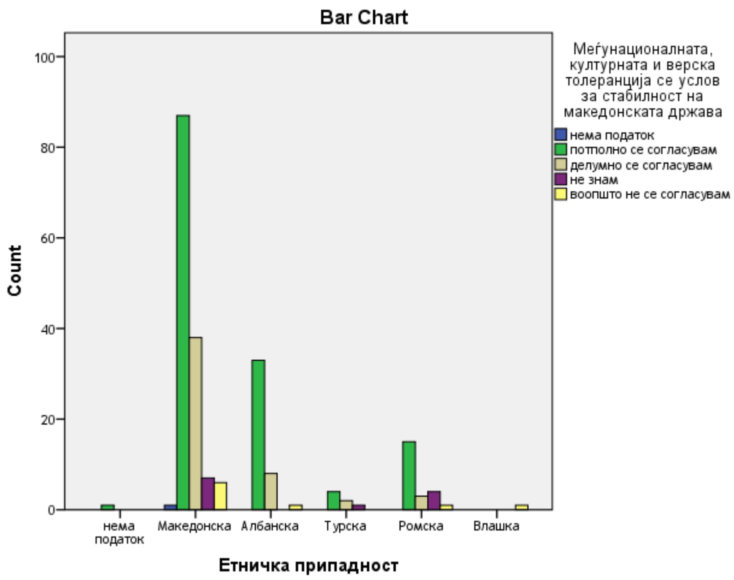

Графикон 9

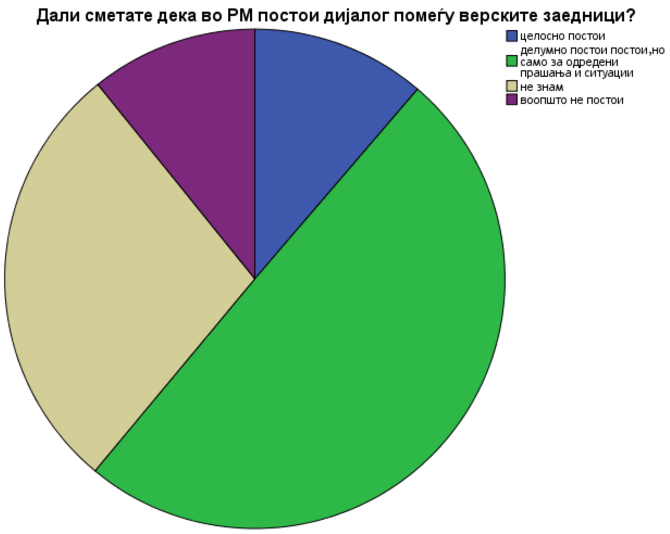

Графикон 10

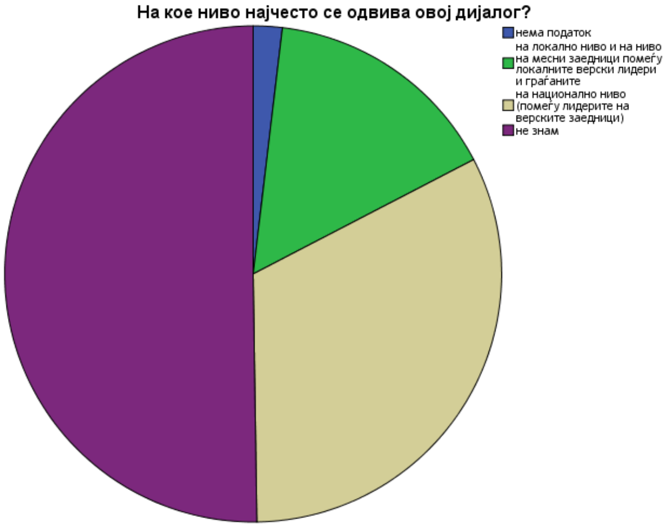

Од аспект на довербата, која религиските институции ја уживаат од страна на граѓаните, можеме да забележиме дека во однос на останатите општествени сектори, таа е релативно висока (Табела 1). Исто така може да се забележи дека е поголемо нивото на доверба во религиските институции кај испитаниците со исламска и протестантска христијанска вероисповед, отколку кај испитаниците од православна и католичка христијанска вероисповед (Графикон 11). Можеби токму поради високата доверба во религиските институции, поголемиот дел од испитаниците сметаат дека религијата и религиските учења треба да бидат дел од образовниот систем, или со да на ова прашање одговориле 53, 1 % од испитаниците, со не 24, 9 %, а со не знам 21, 6 % (Графикон 12).

Табела 1

Оценете ја довербата во секој од наведените општествени сектори (1= ниско ниво на доверба, 5=високо ниво на доверба)						
Верските институции	**Политичките партии**	**Владата**	**Парламентот**	**Судовите**	**Граѓанскиот сектор**	**Медиумите**
3, 60	1, 70	1, 59	1, 88	1, 77	1, 75	1, 61

Графикон 11

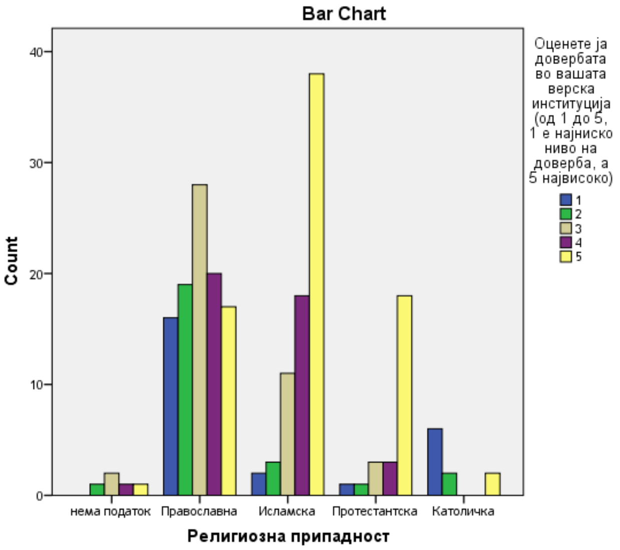

Графикон 12

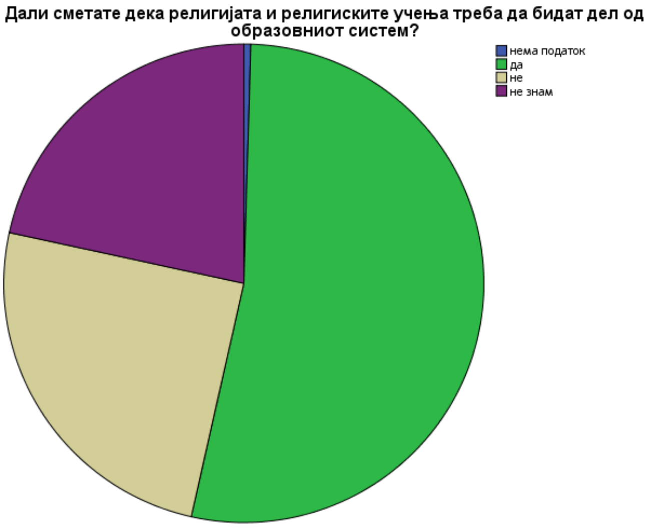

Резултати од истражувањето во 2015 година

Иако фокусот на ова истражување е ставен на интеретничките односи во Република Македонија, сепак ги издвојуваме сегментите кои се однесуваат на религиската интеракција.

На прашањето, Како ја определувате сопствената религиозност?, 6,4 % од вкупниот број на испитаници тврдат дека воопшто не се религиозни, 21,2 % се определиле за опцијата „малку сум религиозен“, „верски неопределени“ се само 1,7 %, а високи 56,5 % од вкупниот број на испитаници се определиле како „религиозни“, додека за опцијата „многу сум религиозен“ се определиле 9,2 % од испитаниците (Графикон 13). Според половата припадност, женскиот пол е порелигиозен од машкиот. Така, доколку кај машкиот пол 51,4 % се „религиозни, а 8 % „многу се религиозни“, кај женскиот пол 60 % се определиле за „религиозни“, а 10,2 % за „многу религиозни“. Според возраста и категориите студенти и средношколци, не постои значителна

разлика во нивната перцепција на сопствената религиозност. Кога сме кај перцепцијата за степенот на религиозност кај двете најголеми етнички заедници, од одговорите е забележливо дека испитаниците од албанска етничка припадност се порелигиозни во однос на испитаниците од македонска етничка припадност. Така, кај испитаниците Македонци, 7,9 % од испитаниците тврдат дека „не се религиозни", 26 % „малку се религиозни, „религиозни" се 54,7 %, а само 6,1 % од испитаниците Македонци тврдат дека „многу се религиозни". Дотолку кај испитаниците Албанци само 3,2 % тврдат дека „не се религиозни", ниски 12,2 % „малку се религиозни", 60,3 % се „религиозни", додека високи надпросечни 14,1 % тврдат дека „многу се религиозни".Исто така, забележливо е минимално зголемување на религиозноста кај испитаниците од исламска вероисповед, споредено со истите кои се определиле како православни христијани. Така, кај православните христијани 26,9 % „малку се религиозни", 57,9 % се „религиозни", а само 6,2 % се определиле како „многу религиозни". Дотолку според одговорите кај испитаниците од исламска вероисповед, „малку се религиозни" 11 %, 60,5 % се определиле како „религиозни", додека „многу религиозни" се 15,1 % од испитаниците со исламска вероисповед (Графикон 14).

Графикон 13

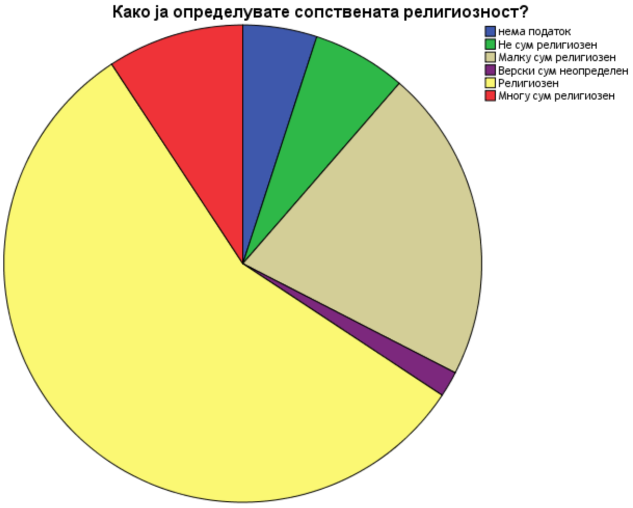

Графикон 14

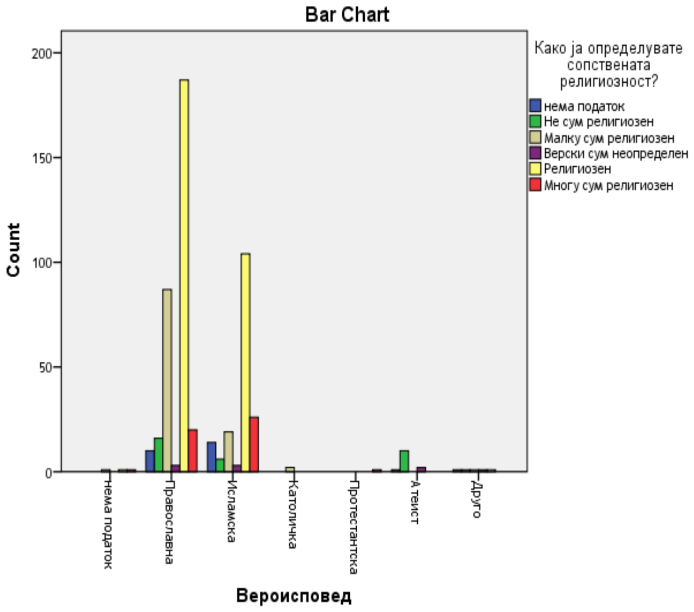

Најголем дел од испитаниците, или високи 66,5 % (59,8 % од испитаниците од православна вероисповеди 86,6 % од испитаниците од исламска вероисповед), сметаат дека е подобро да се склучи брак со маж/жена од иста вера. Колку е помала религиозноста на испитаниците, толку е поголем процентот на оние кои се неопределени или преферираат брак со маж/жена кои не се религиозни. Но, и кај помалку религиозните не е пожелна друга религиска припадност. Како се зголемува религиозноста така се зголемува и конзервативноста во ставовите по однос на брак со припадници на друга религија. Кај испитаниците кои не се религиозни, 36,4 % преферираат брак со маж/жена од иста вера, кај испитаниците кои малку се религиозни ваков брак е преферирен кај 59,1 %, религиозните испитаници преферираат брак на маж/жена од иста вера со 70,6 %, а 77,1 % од многу религиозните испитаници преферираат брак со маж/жена од иста вера (Графикон 15).

Графикон 15

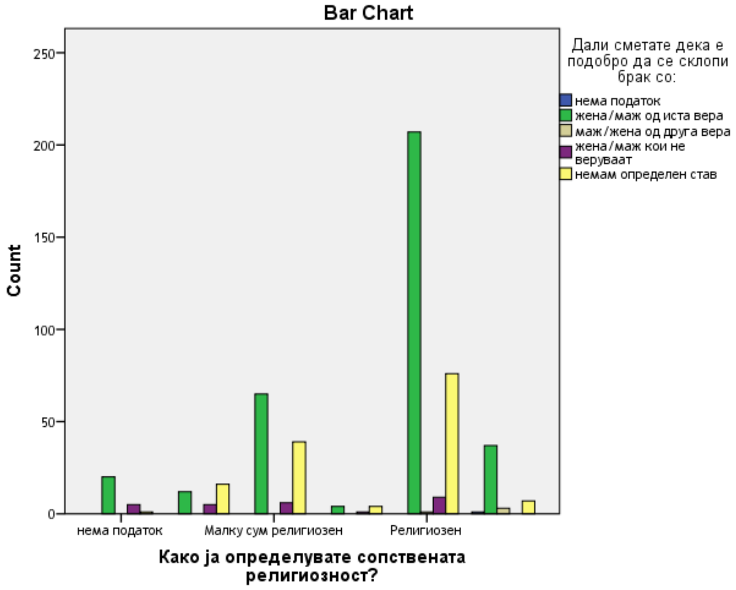

Во табелите 2 и 3 се претставени ставовите на испитаниците млади од двете најголеми религиски заедници во Република Македонија во однос на сопствената група и кон останатите. Прашањата се однесуваат на интерперсоналната религиска дистанца (Ставовите „Да се дружам со него и да ми биде пријател“ и „Мојата сестра/брат или роднина да се омажи/ожени со него“),религиска дистанца во врска со местото на живеење („Да живее со мене во иста општина“ и „Да живее со мене во исто место“), религиската дистанца во врска со функцијата („Да биде градоначалник во општината во која живеам“, „Да ја претставува Општината во Собранието на РМ“ и „Да биде раководител во организацијата во која работам“), како и образовната дистанца („Неговите деца да посетуваат исто училиште како и моите“). Притоа, дел од ставовите се однесуваат на користењето на т.н. Богардусова скала на мерење на религиската дистанца.

Во делот на религиската дистанца, забележливо е поголемо дистанцирање на припадниците на Исламската заедница во однос на останатите конфесии, споредено со ставовите кои ги имаат испитаниците од Христијанската-православна конфесија во однос на останатите. Слична слика можеме да забележиме и во однос на етничката и религиска дистанца во врска со функцијата и образовната дистанца. Корелативните интерперсонални релации и во перцепциите на испитаниците од најголемите две конфесионални заедници (православно-христијанска и исламска), при што интерперсоналната дистанца на испитаниците од Православната-христијанска заедница кон останатите е помала, споредено со истата дистанца која ја имаат испитаниците од Исламска вероисповед. Во однос на религиската припадност испитаниците од христијанска-православна вероисповед, како и оние со исламска вероисповед имаат во одност на протестанската вероисповед. Религиската дистанца помеѓу христијаните православни и испитаниците со исламска вероисповед е на основа на интерперсоналната религиска дистанца, односно на ставот “Мојата сестра или роднина да се омажи со него“.Имено, во однос на христијанската-православна вероисповедза само 7 % од испитаниците со исламската вероисповед е прифатливо,а обратно овој процент кај испитаниците православни кон испитаниците со исламска вероисповед е 19 % (Табела 2 и 3).

Табела 2

ПРАВОСЛАВНА ХРИСТИЈАНСКА ВЕРОИСПОВЕД

	ПРАВОСЛ.	МУСЛИМАН	КАТОЛИК	ПРОТЕСТ.
Да живее со мене во иста општина	89, 5 %	46, 7 %	50, 2 %	32, 5 %
Да живее со мене во исто место	90, 1 %	38, 4 %	44 %	27, 9 %
Неговите деца да посетуваатисто училиште со моите	87 %	43, 7 %	46, 4 %	31 %
Да се дружам со него и да ми биде пријател	89, 5 %	43, 3 %	47, 7 %	30, 3 %
Мојата сестра или роднина да се омажи за него	90, 4 %	19, 8 %	26, 9 %	17 %
Да биде Градоначалник во општината во која живеам	90, 1 %	25, 4 %	31 %	21, 1 %
Да биде раководител во организацијата каде што работам	90, 4 %	28, 5 %	30, 3 %	21, 7 %
Да ја претставува мојата општина во Собранието на РМ	85, 8 %	25, 1 %	29, 4 %	18, 9 %

Табела 3

ИСЛАМСКА ВЕРОИСПОВЕД

	ПРАВОСЛ.	МУСЛИМАН	КАТОЛИК	ПРОТЕСТ.
Да живее со мене во иста општина	24 %	93 %	18 %	10, 5 %
Да живее со мене во исто место	19, 2 %	91, 3 %	16, 3 %	7, 6 %
Неговите деца да посетуваатисто училиште со моите	23, 3 %	89 %	16, 3 %	10, 5 %
Да се дружам со него и да ми биде пријател	23, 3 %	84, 9 %	18, 6 %	8, 1 %
Мојата сестра или роднина да се омажи за него	7 %	87, 8 %	4, 1 %	2, 3 %
Да биде Градоначалник во општината во која живеам	17, 4 %	88, 4 %	14 %	8, 1 %
Да биде раководител во организацијата каде што работам	16, 9 %	87, 2 %	10, 5 %	5, 8 %
Да ја претставува мојата општина во Собранието на РМ	23, 8 %	83, 7 %	14 %	7, 6 %

Заклучок

Поаѓајќи од фактот дека македонското општество, во голема мера, е дезинтегрирано по етничка основа, односно дека нетолерантноста и чувството на меѓусебна нетрпеливост меѓу граѓаните од различни етникуми води кон перманентни, латентни или манифестни интеретнички тензии и конфликти, во овој труд се прави обид да се детектира религиската дистанца во функција на подобрување на соживотот во нашата земја.

Сето тоа оди во прилог на демократизација која подразбира зголемување на транспарентноста, дијалогот, политичката култура, толеранцијата, заемното почитување меѓу граѓаните како на интра, така и на интеретничко ниво;

Од особена важност за нашата земја е намалувањето на етничката и религиската дистанца меѓу граѓаните од различни етникуми и конфесии што би водело кон зголемување на меѓусебната доверба, што е основен предуслов за подобрување на капацитетите на социјалниот капитал и социјалната интеграција на македонското општество.

Сепак од истражувањата можеме да забележиме дека во Република Македонија степенот на религиозноста е на релативно високо ниво. Од резултатите на истражувањето може да се забележи дека степенот на религиозност е повисок кај испитаниците од албанската етничка заедница и со исламска вероисповед, но мораме да потенцираме дека ваквата разлика во однос на испитаниците од македонската етничка заедница и со правиславна христијанска вероисповед не е многу голема. Дури, ако се направат споредби со останатите сегменти на македонското општество, изненадувачки е висок степенот на доверба во религиозните институции. Во делот на религиската дистанца забележливо е поголемо дистанцирање на припадниците на Исламската заедница во однос на останатите конфесии, споредбено со ставовите на припадниците на Христјанската-Православна религија во однос на останатите.

БИБЛИОГРАФИЈА:

Ташева, М., (1998), „*Етничките групи во Македонија – Современи состојби*“, Скопје: Филозофски факултет

Ташева, Р., Ф., (2007), „*Албанците и Македонците: Етничката интеракција во Република Македонија, пред и по конфликтот од 2001 година*“, Штип: 2-ри Август С

Park, E. R., Burgess, E. W. (1921), Introduction to the Science of Sociology, Chicago: The University of Chicago Press.

Park, E. R. (1924), “The Concept of Social Distance as Applied to the Stdy of Racial Attitudes and Racial Relations”, Journal of Applied Sociology

Лазароски Ј. (1994) „*Националната приврзаност и односот спрема други народи“* Скопје: НИО "Студентски збор"

РЕЛИГИЈА И РЕЛИГИСКАТА ДИСТАНЦА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Страшко Стојановски
Проф. д-р, Правен факултет, Универзите „Гоце Делчев"-Штип
E-mail: strasko.stojanovski@ugd.edu.mk

Даниела Коцева
доц. д-р, Факултет за образовни науки, Универзитет „Гоце Делчев"-Штип
E-mail: daniela.koceva@ugd.edu.mk

Апстракт

Овој труд се темели на две истражувања реализирани од истражувачки тим од Универзитетот „Гоце Делчев" во Штип во текот на 2015 година. Религиската дистанца како примарен сегмент на општествената организација, заедно со етничката припадност, е клучен фактор за детерминирање на меѓугрупните односи во македонското општество. Оттука, ставовите на испитаниците тангираат прашања поврзани со различни сегменти на религиската организација и убедувања, но и ставови кои истата ја ставаат во корелативни односи со политичката мобилизација и меѓуетничката коегзистенција. Токму создавањето на предуслови за меѓурелигиска коегзистенција се поврзува со можноста одредени групи да градат повеќе или помалку инкулзивни ставови во однос на натпреварот за ресурси во релациите со останатите групи. Доминантноста на биконфесионалниот модел, со одредени исклучоци, ја пресликува политичката позадина на доминацијата на дата најголеми етнички субјекти во државата, а со тоа и можноста за градење на комплексни односи на политичка мобилизација во Р. Македонија.

Клучни зборови: *религија, политичка мобилизација, религиска дистанца, Македонија, инклузивност.*

RELIGION AND RELIGIOUS DISTANCE IN REPUBLIC OF MACEDONIA

Abstract

This paper is based on two surveys conducted by research team on Goce Delchev University in Shtip, during the year of 2015. Religious distance as a primary segment of social organization, together with ethnicity, is a key factor for determination of the intergroup relations of Macedonian society. Therefore, the attitudes of the surveyed are connected with different questions of the religious organization and convictions, but also and attitudes whish connect

the religion with political mobilization and interethnic coexistence. Creating preconditions for interreligious coexistence is connected with possibility certain groups to build, more or less, inclusive relations in the context to reach the social resources toward the other groups. The domination of by confessional model, with certain exceptions, reflects on the political background of domination of the two biggest ethnic groups in the state, generating the complexness of total relations of political mobilization in Republic of Macedonia.
Keywords: *religion, political mobilization, religious distance, Macedonia, inclusivity.*

Вовед

Последните децении сведоци сме на повторно влегување на религиите во јавната арена, вклучени преку појавата на нови религии, како и значајни промени во старите религии. Ова верско оживување и оваа верска трансформација, во голема мера се условени од брзиот раст на имиграцијата и создавањето на нови „дијаспора"- заедници коишто се, на глобално ниво, мрежни. Религијата игра важна улога во конституирањето на колективни идентитети и во обликувањето, како на националните, така и на меѓународните културни карактеристики и граници. Фреквенцијата на тензии и конфликти, поврзани со религијата, особено се зголемија во светот, нивните мотиви, исто така, можат да се одразат и врз културните, политичките и социо–економските сфери. Сепак, голем број на иницијативи и проекти, фокусирани на истражување на религиозното заживување во Европа и светот, не успеаја да го проценат оживувањето на религијата во контекст на другите општествени и политички процеси.

Светот е во средината на еден процес на трансформација што може да се сфати како премин од религиозен плурализам на културен и етнички плурализам, што често се карактеризира со силна религиозна основа. И покрај разликите меѓу различните национални системи, во однос на црквата и државните односи, некои карактеристики можат да се препознаат како заеднички: прифаќањето на верските заедници од јавноста, признавање на нивните специфични карактеристики, одреден степен на државна контрола над нив и селективна и оценета соработка на јавните институции со верските заедници. Една од најважните промени во денешната глобална сцена е развојот на транснационални, верски и/или етнички виртуелни здруженија, заедници и мрежи, меѓу кои и дијаспора-заедниците и мрежите. Под влијание на обемните

миграциски движења, придружувани од процесите на глобализацијата, се развиле голем број на такви дијаспора-мрежи, заедници и организации. Тоа придонело за далекусежна трансформација на легислативата за верските заедници и нивното учество во јавните сфери и во уставот на колективните идентитети.

Денес, во западниот свет, луѓето своето духовно исполнување главно го пронаоѓаат надвор од традиционалната религија и религиски институции. Некои чувствуваат потреба за припадност кон одредени институции, други се привлечени од источните филозофски, етичко-морални движења и учења, па својот духовен мир и спокој го пронаоѓаат со практикување на овие филозофски учења и техники. Имено, денешниот современ свет го карактеризира плурализам во однос на религиите и културите, при што голем број од верниците најчесто „избираат и мешаат“ елементи од различни традиции, верувања и филозофии.

Не постои современо општество кое во својата основа и според својата структура не е мултиетничко и мултикултурно. Денешните современи, мултикултурни општества се соочуваат со истите предизвици: како да се обезбеди соживот меѓу различните културни и етнички заедници; како да се развие чувство на заедничка припадност кај сите членови на политичката заедница; како да се излезе во пресрет на барањата на културните различности; како да се обезбеди политичкото единство; како да се сочува опстанокот на општеството.

Интеграцијата во мултиетничките општества е процес во кој е вклучена промоцијата на човековите права и основните слободи на поединецот, како и обезбедувањето правична застапеност на сите етнички заедници во политичката, економската, социјалната и во културната сфера, што може да доведе до мирен соживот на различни културни идентитети во рамките на една држава. Од друга страна, пак, сите припадници на културните и етничките заедници мора да развиваат чувство на заедничка припадност и лојалност кон државата, како еден од основните предуслови за воспоставување заедништво и соживот меѓу различните групи.

Етничките, религиските и јазичните особености претставуваат основни карактеристики коишто го дефинираат начинот на функционирање на државите и нациите во светот. Тие, од една страна, претставуваат богатство на содржини што му даваат нов квалитет на заедничкиот живот, но од друга страна, можат да бидат и главни причини за бројни конфликти меѓу различните етникуми, односно крајно негативно да влијаат врз процесот на социјална интеграција на заедницата.

Република Македонија конкретно се одликува со зголемена етничката дистанца. Недовербата, нетолерантноста и чувството на меѓусебна

нетрпеливост меѓу граѓаните од различни етникуми сé повеќе доминираат во македонското општество. Сето тоа води кон продлабочување на разликите и затворање во сопствените етнички атари, што придонесуваат за појавата на интеретнички тензии. На овој начин се загрозува политичката стабилност и социјалната интеграција на заедницата, односно се создаваат реални претпоставки за дезинтеграција на македонската држава.

Едно мултиетничко општество не може да е стабилно и долговечно без развивање на заедничко чувство на припадност меѓу своите граѓани. Чувството на припадност не може да е етничко или засновано врз споделени културни, етнички, религиски или други карактеристики, имајќи предвид дека мултиетничкото општество е премногу разнолико за тоа, политичко во својата природа и засновано врз споделена природна посветеност кон политичката заедница.

Социјалната кохезија и интегрирањето на општеството, особено на оние со мултикултурен и мултиетнички предзнак, истовремено значи и постигнување на висок степен на стабилност и безбедност во државата, вклучително и во регионот. Современата држава претставува специфична политичка заедница на обединети граѓани ,без разлика на нивната етничка, културна, религиска и друг вид припадност.

Поимот на етничка дистанца се однесува на субјекитвното чувство на близината која ги изградува една особа или група на луѓе спрема друга особа или група. Етничката дистанца, како испитување на степенот на социјална близина (одалеченост) всушност зборува за психолошките бариери што ја олеснуваат или отежнуваат социјалната интеракција. Бариерите или дистанците можат да бидат подигнати на основа на било која критериум што за групата е значаен во одредена ситуација .

Одбивањето на припадниците на другата група и стереотипизирањето по правило се резултат на недостаток на комуникација и интеракција особено кај групите со различно културно потекло. Еден од индикаторите на социјалната толеранција, тесно врзан за предрасудите и етничките стереотипии, е **социјалната дистанца.** Социјалната дистанца е конотативната, "однесувачката" димензија на предрасудите и стереотипите, која означува неприфаќање на определени видови односи со други етнички групи.

Концептот на социјална дистанца датира уште од 1924, кога Park го дефинира како континуум на степени на интимност што ги карактеризираат социјалните односи воопшто. На тој континуум, едниот крај е претставен со крајно блиски, топли и интимни контакти, средината означува нијанси на индиферентност, а другиот крај на континуумот подразбира активно недопаѓање, нетрпеливост и одбивање. Правејќи

преглед на наодите на повеќе истражувања во поширокиот регион, Лазароски (1994) ги сублимира теориските проучувања и емпириските наоди за социјалната дистанца во период од повеќе децении. Тие покажуваат дека социјалната дистанца е постојано присутна како реална општествена појава, како производ на објективни општествени спротивности (материјални, расни, историски, ситуациони, културни, јазични). Исто така е утврдено дека постои поврзаност помеѓу позитивните етнички стереотипи и прифаќањето, како и помеѓу негативните етнички стереотипи и неприфаќањето на определени социјални релации. Нагласената социјална дистанца, како израз на негативните етнички предрасуди кон некоја етничка група, по правило е знак на етноцентризам.

Религијата и националната припадност претставуваат главни елементи во креирањето на културата и личноста. На религијата, како снабдувач на идентитетот, различно се гледало, во зависност од традицијата и контекстот во кој таа се развивала. Сепак, не постои сомнеж дека во текот на долг временски период верскиот идентитет беше клучен елемент во одредувањето на етничкиот идентитет, или пак самиот прерасна во примарн идентитет, туркајќи ги другите елементи на етницитетот во втор план. Па оттука и интересот да се измери и утврди токму таа религиска дистанца, бидејќи религиозноста, стана еден од важните аспекти на групна идентификација.

Методологија на истражувањето

Во рамките на овој труд се презентирани резултатите од две истражувања спроведени на Правниот факултет, при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип.

Првото истражување е спроведено во 2014 година на структуриран анкетен прашалник, спроведен на репрезентативен примерок. Анкетниот прашалник опфати примерок од 213 испитаници, случајно избрани лица, со различен социјален статус, степен на образование, економска состојба, етничка и верска припадност на подрачјето на целата територија на Република Македонија, односно на територијата на општина Кочани, општина Скопје, општина Велес и помал број на некои рурални населби околу наведените општини.

Во однос на возраста, 5 испитаници се на возраст од 15-18 години, 111 испитаници се на возраст од 19-30 години, 71 испитаници се на возраст од 30 -50 години, 20 испитаници се на возраст од 50 - 65 години и 6

испитаници се над 65 години. Според местото на живеење, 198 од испитаниците живеат во град, додека само 14 од нив живеат во село, за 1 испитаник не постои податок. Во однос на месечните примања во рамките на семејството, според кои го утврдуваме социјалниот статус, 40 испитаници одговориле дека имаат примања до 8 000 денари, 64 одговориле дека имаат месечни примања од 8 000 до 15 000 денари, 59 одговориле дека имаат месечни примања од 15 000 до 30 000 денари, 36 испитаници одговориле дека имаат месечни примања од 30 000 до 60 000 денари и 12 испитаници одговориле дека имаат месечни примања кои изнесуваат над 60 000 денари. 139 испитаници се од Македонска национална припадност, 42 испитаници се од Албанска национална припадност, 7 испитаници се од Турска национална припадност, 23 испитаници се од Ромска национална припадност и само еден испитаник е од Влашка национална припадност. Во однос на религиозната припадност на граѓаните, 100 испитаници се од Православна религиозна припадност, 72 испитаници се од Исламска религиозна припадност, 26 испитаници се од Протестантска религиозна припадност и 10 испитаници се од Католичка религиозна припадност (Графикон 1).

Графикон 1

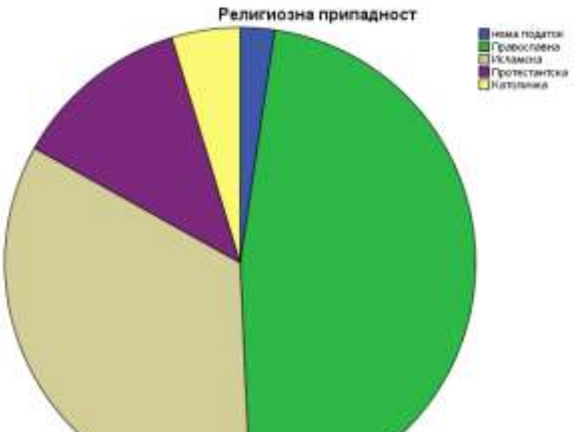

Второто истражување се однесува на целен примерок (млади), добиен по случаен избор, и е спроведено во рамките на Проектот „Влијание на стереотипите и етничката дистанца за појава на дискриминација, говор на омраза и криминал од омраза“. Истражувањето е реализирано како дел од заедничките активности на Правните факултети при

Универзитетите „Гоце Делчев“ од Штип, „Јустинијан Први“ од Скопје, како и Правниот факултет при Државниот Универзитетот во Тетово, а поддржано од Мисијата на ОБСЕ во Скопје. Анкетното истражување беше спроведено во текот на 2015 година, на претходно подготвена методолошка рамка во што учествуваат дел од студентите и професорскиот кадар при Центарот за правно-политички истражувања на Правниот факултет, при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип. Истражувањето го спроведоа тимови од професори и студенти на трите споменати правни факултети. Обработката на податоците и анализата на истите во текот на 2015 и 2016 година беше извршена во рамките на Правниот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип.

Во рамките на истражувањето „Влијание на стереотипите и етничката дистанца за појава на дискриминација, говор на омраза и криминал од омраза“опфатени се 519 испитаници. 41% од испитаниците се од машки пол, додека 59 % се од женски пол. Според застапеноста на возрасните категории, 243 испитаника или 46,8 % се на возраст од 16 до 18 години, 255 испитаника или 49,1 % се на возраст од 19 до 21 година, додека 17 испитаника или 3,3 % се на возраст од 22 до 24 години. 38,7 % од испитаниците живеат на село, додека 59 % живеат во град.

Според етничката припадност, најголем дел од испитаниците се од Македонската и Албанската етничка заедница. Така, 342 испитаници или 65,9 % се Македонци, а 156 испитаници или 30,1% се Албанци. Останатите етнички заедници се опфатени со помал процент, или вкупно сочинуваат околу 4 % од вкупниот број на испитаници. Според религиската припадност на испитаниците, 323 испитаници, или 62,2 % се изјасниле дека се од Христијанска Православна вероисповед, 172 испитаници, или 33,1 % се од Исламска вероисповед, додека вкупно околу 4 % од испитаниците се изјасниле дека се од Католичка или Протестантска вероисповед, атеисти или пак се определиле за опцијата „Друго“ (Графикон 2).

Графикон 2

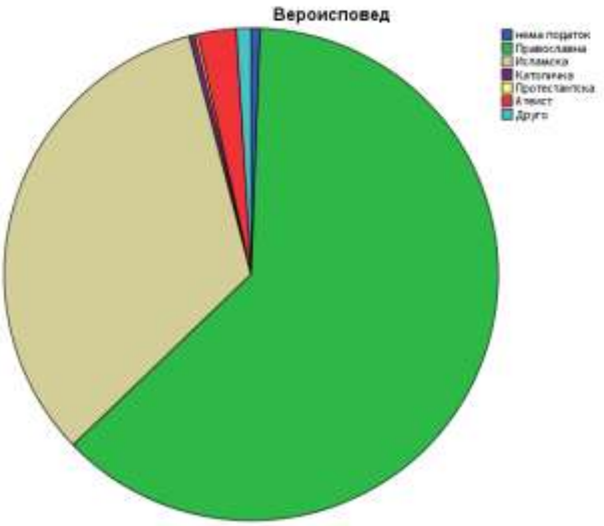

Резултати од истражувањето во 2014 година

Степенот на религиозност на испитаниците е утврден преку прашањата Дали сте религиозни?, како и колку често посетувате религиозен објект? Според одговорите најголем дел, или 66,2 % од испитаниците себеси се сметаат за религиозни (Графикон 3). Доколку се направи вкрстување со религиската припадност, поголем степен на религиозност може да се забележи кај испитаниците од исламска вероисповед, отколку кај православните христијани. Најголем дел од испитаниците религиските објекти ги посетуваат неколку пати во текот на годината (36, 6 %), или во исклучителни ситуации за задоволување на религиските потреби, како што се свадби или погреби (30 %) (Графикон 4). Сепак, согласно ова прашање, може да се забележи поголем степен на религиозност кај испитаниците од протестантска вероисповед, каде за опцијата секој ден се определиле 84, 6 % од испитаниците и исклучително низок кај испитаниците од православна христијанска вероисповед каде само 9 % се изјасниле дека секоја недела посетуваат верски објект (Графикон 5). Во рамките на истражувањето, од аспект на политичката мобилизација може да се забележи дека перцепцијата за повисокиот степен на религиозност кај испитаниците би значела и поголема можност за инволвирање во политичките процеси, манифестирано во рамките на

степенот на излезност на избори (Графикон 6). Исто така, поголем дел од испитаниците сметаат дека религијата и религиските заедници треба да бидат присутни во политиката и државата во мера во која со својата позитивна улога би влијаеле за воспоставување на здрави општествени и државни односи (Графикон 7).

Графикон 3

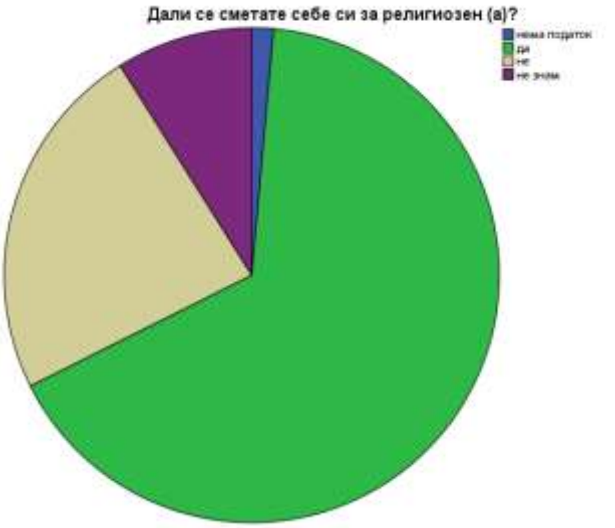

Графикон 4

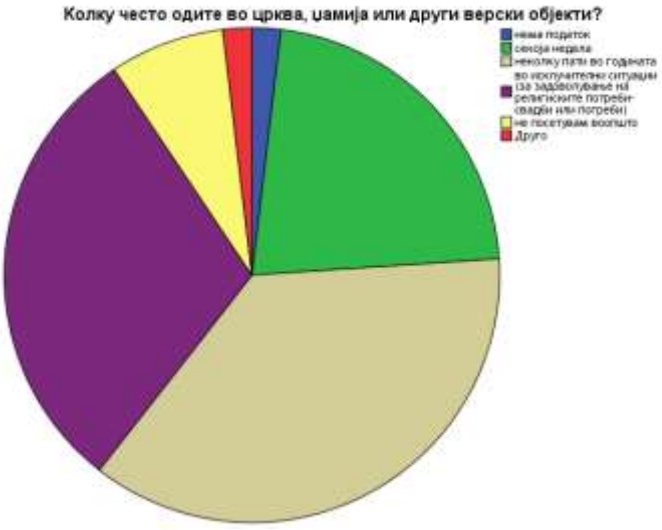

Графикон 5

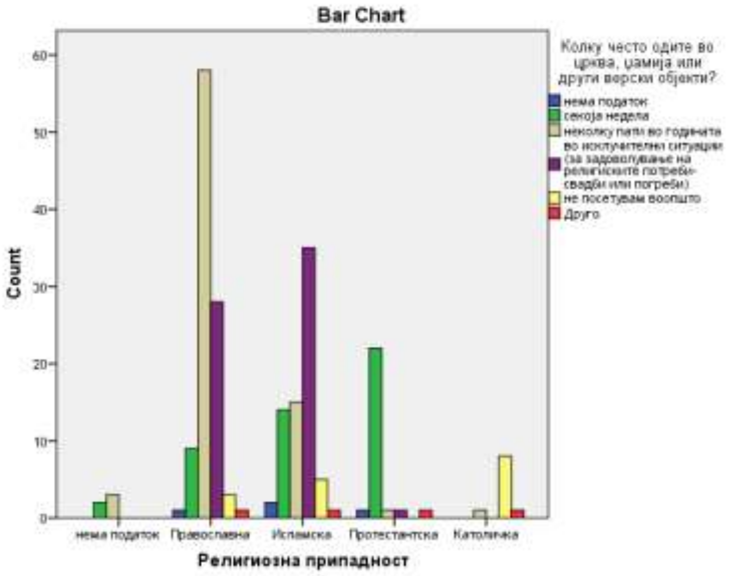

Графикон 6

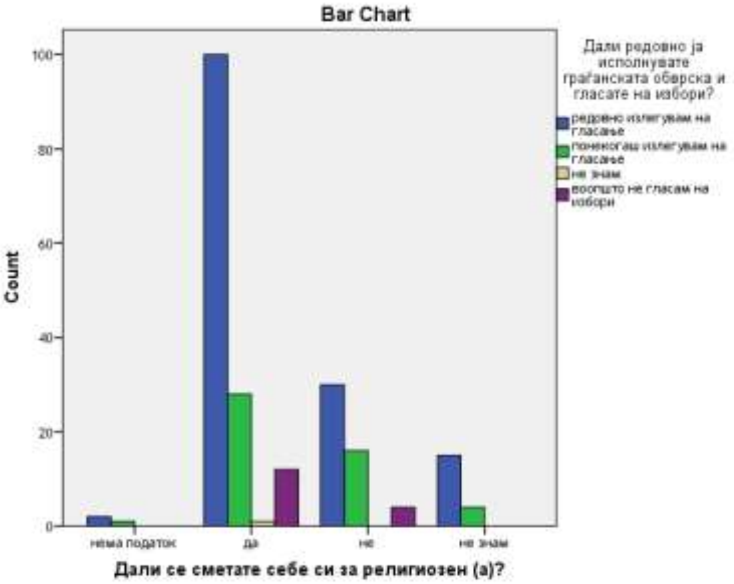

Графикон 7

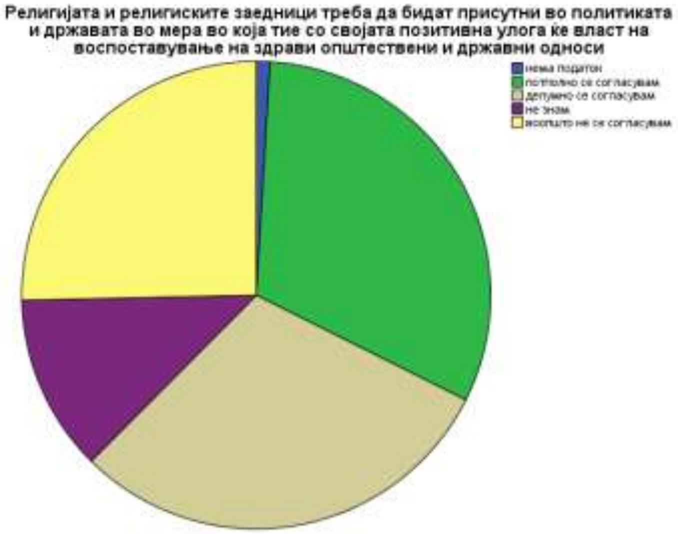

Мултиетничкиот карактер на државата подеднакво ги детерминира и интерконфесионалните односи. Така, најголем дел од испитаниците од сите религиски заедници во Република Македонија се согласни дека меѓунационалната, културната и верска толеранција се услов за стабилност на македонското општество (Графикон 8). Сепак според перцепциите на испитаниците постои недостаток од религиски дијалог, кој најчесто се однесува само на одредени приоритетни прашања и е централизиран на ниво на лидери на верски заедници (Графикон 9 и Графикон 10).

Графикон 8

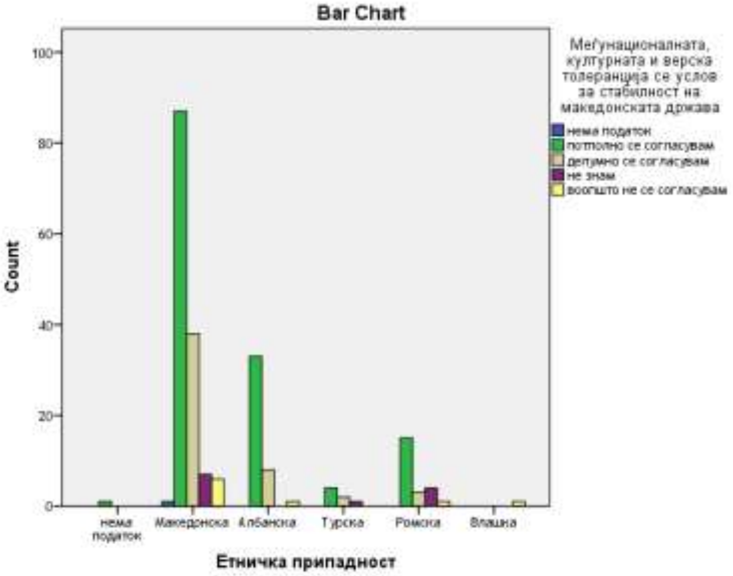

Графикон 9

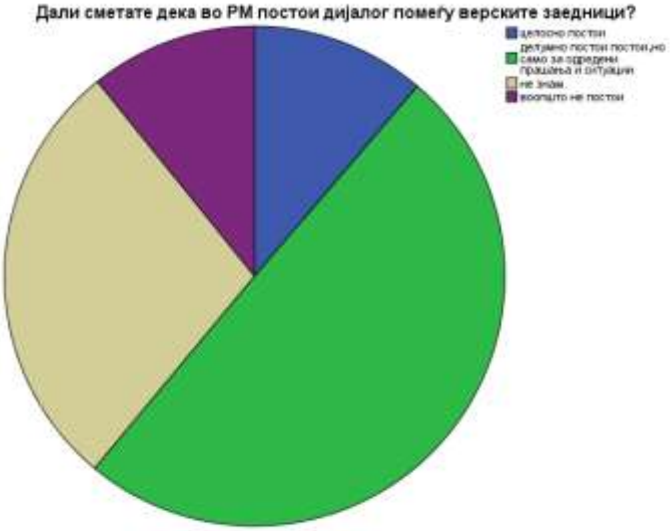

Графикон 10

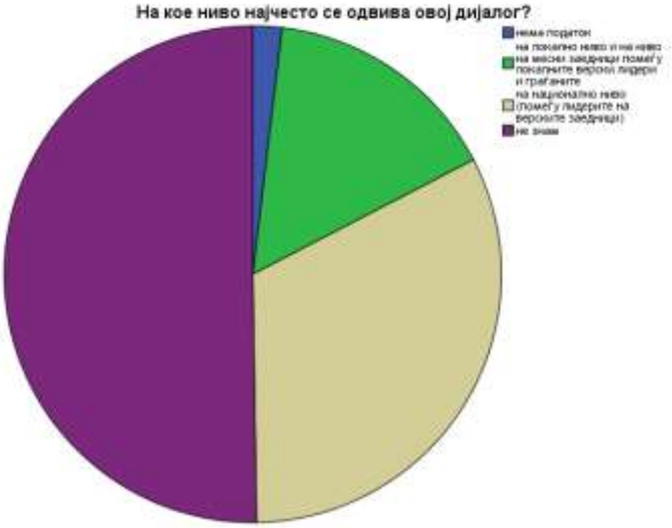

Од аспект на довербата, која религиските институции ја уживаат од страна на граѓаните, можеме да забележиме дека во однос на останатите општествени сектори, таа е релативно висока (Табела 1). Исто така може да се забележи дека е поголемо нивото на доверба во религиските институции кај испитаниците со исламска и протестантска христијанска вероисповед, отколку кај испитаниците од православна и католичка христијанска вероисповед (Графикон 11). Можеби токму поради високата доверба во религиските институции, поголемиот дел од испитаниците сметаат дека религијата и религиските учења треба да бидат дел од образовниот систем, или со да на ова прашање одговориле 53, 1 % од испитаниците, со не 24, 9 %, а со не знам 21, 6 % (Графикон 12).

Табела 1

Оценете ја довербата во секој од наведените општествени сектори (1= ниско ниво на доверба, 5=високо ниво на доверба)						
Верските институции	**Политичките партии**	**Владата**	**Парламентот**	**Судовите**	**Граѓанскиот сектор**	**Медиумите**
3, 60	1, 70	1, 59	1, 88	1, 77	1, 75	1, 61

Графикон 11

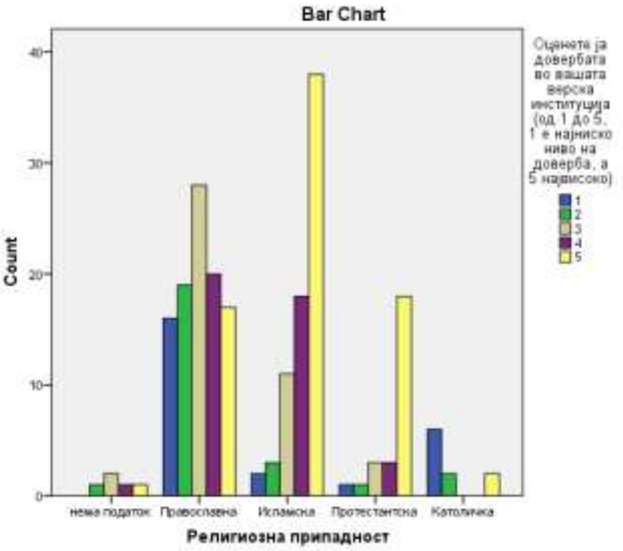

Графикон 12

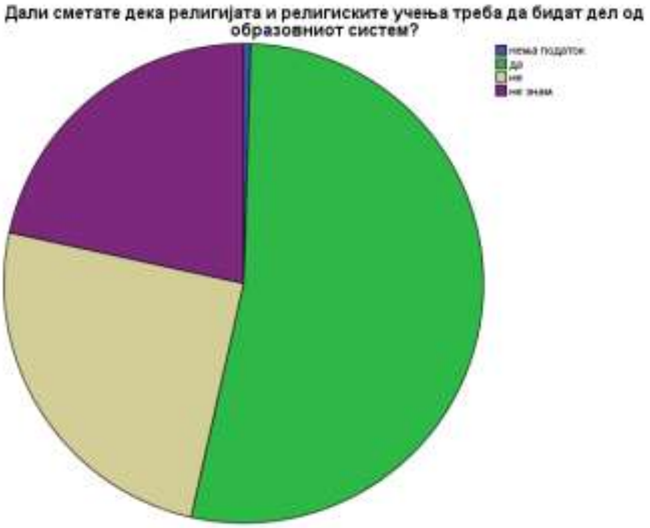

Резултати од истражувањето во 2015 година

Иако фокусот на ова истражување е ставен на интеретничките односи во Република Македонија, сепак ги издвојуваме сегментите кои се однесуваат на религиската интеракција.

На прашањето, Како ја определувате сопствената религиозност?, 6,4 % од вкупниот број на испитаници тврдат дека воопшто не се религиозни, 21,2 % се определиле за опцијата „малку сум религиозен", „верски неопределени" се само 1,7 %, а високи 56,5 % од вкупниот број на испитаници се определиле како „религиозни", додека за опцијата „многу сум религиозен" се определиле 9,2 % од испитаниците (Графикон 13). Според половата припадност, женскиот пол е порелигиозен од машкиот. Така, доколку кај машкиот пол 51,4 % се „религиозни, а 8 % „многу се религиозни", кај женскиот пол 60 % се определиле за „религиозни", а 10,2 % за „многу религиозни". Според возраста и категориите студенти и средношколци, не постои значителна разлика во нивната перцепција на сопствената религиозност. Кога сме кај перцепцијата за степенот на религиозност кај двете најголеми етнички заедници, од одговорите е забележливо дека испитаниците од албанска етничка припадност се порелигиозни во однос на испитаниците од македонска етничка припадност. Така, кај испитаниците Македонци, 7,9 % од испитаниците тврдат дека „не се религиозни", 26 % „малку се религиозни, „религиозни" се 54,7 %, а само 6,1 % од испитаниците Македонци тврдат дека „многу се религиозни". Дотолку кај испитаниците Албанци само 3,2 % тврдат дека „не се религиозни", ниски 12,2 % „малку се религиозни", 60,3 % се „религиозни", додека високи надпросечни 14,1 % тврдат дека „многу се религиозни".Исто така, забележливо е минимално зголемување на религиозноста кај испитаниците од исламска вероисповед, споредено со истите кои се определиле како православни христијани. Така, кај православните христијани 26,9 % „малку се религиозни", 57,9 % се „религиозни", а само 6,2 % се определиле како „многу религиозни". Дотолку според одговорите кај испитаниците од исламска вероисповед, „малку се религиозни" 11 %, 60,5 % се определиле како „религиозни", додека „многу религиозни" се 15,1 % од испитаниците со исламска вероисповед (Графикон 14).

Графикон 13

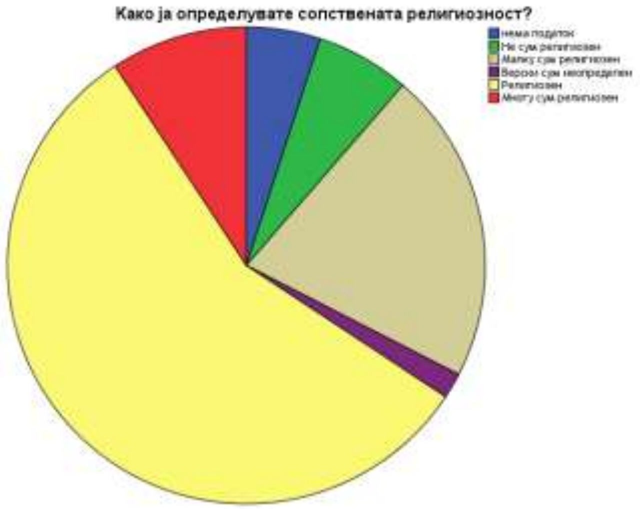

Графикон 14

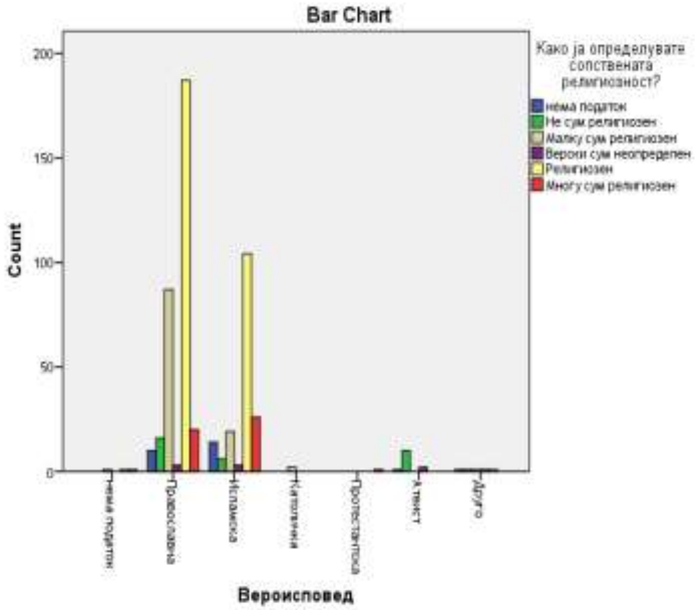

Најголем дел од испитаниците, или високи 66,5 % (59,8 % од испитаниците од православна вероисповеди 86,6 % од испитаниците од исламска вероисповед), сметаат дека е подобро да се склучи брак со маж/жена од иста вера. Колку е помала религиозноста на испитаниците, толку е поголем процентот на оние кои се неопределени или преферираат брак со маж/жена кои не се религиозни. Но, и кај помалку религиозните не е пожелна друга религиска припадност. Како се зголемува религиозноста така се зголемува и конзервативноста во ставовите по однос на брак со припадници на друга религија. Кај испитаниците кои не се религиозни, 36,4 % преферираат брак со маж/жена од иста вера, кај испитаниците кои малку се религиозни ваков брак е преферирен кај 59,1 %, религиозните испитаници преферираат брак на маж/жена од иста вера со 70,6 %, а 77,1 % од многу религиозните испитаници преферираат брак со маж/жена од иста вера (Графикон 15).

Графикон 15

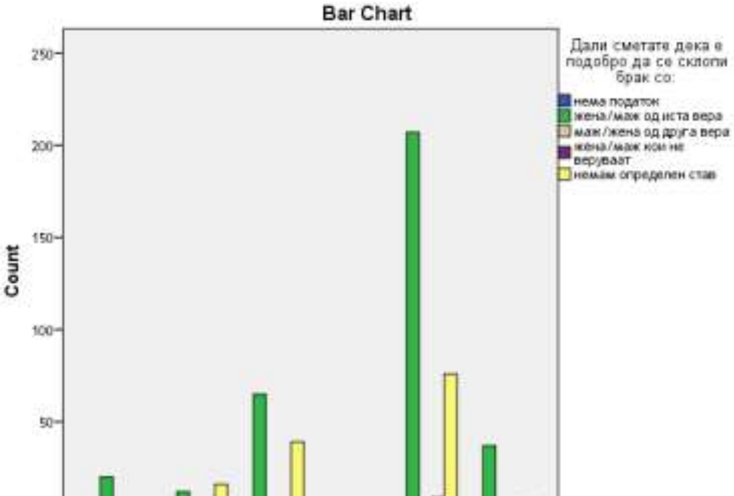

Во табелите 2 и 3 се претставени ставовите на испитаниците млади од двете најголеми религиски заедници во Република Македонија во однос на сопствената група и кон останатите. Прашањата се однесуваат на интерперсоналната религиска дистанца (Ставовите „Да се дружам со

него и да ми биде пријател“ и „Мојата сестра/брат или роднина да се омажи/ожени со него“),религиска дистанца во врска со местото на живеење („Да живее со мене во иста општина“ и „Да живее со мене во исто место“), религиската дистанца во врска со функцијата („Да биде градоначалник во општината во која живеам“, „Да ја претставува Општината во Собранието на РМ“ и „Да биде раководител во организацијата во која работам“), како и образовната дистанца („Неговите деца да посетуваат исто училиште како и моите“). Притоа, дел од ставовите се однесуваат на користењето на т.н. Богардусова скала на мерење на религиската дистанца.

Во делот на религиската дистанца, забележливо е поголемо дистанцирање на припадниците на Исламската заедница во однос на останатите конфесии, споредено со ставовите кои ги имаат испитаниците од Христијанската-православна конфесија во однос на останатите. Слична слика можеме да забележиме и во однос на етничката и религиска дистанца во врска со функцијата и образовната дистанца. Корелативните интерперсонални релации и во перцепциите на испитаниците од најголемите две конфесионални заедници (православно-христијанска и исламска), при што интерперсоналната дистанца на испитаниците од Православната-христијанска заедница кон останатите е помала, споредено со истата дистанца која ја имаат испитаниците од Исламска вероисповед. Во однос на религиската припадност испитаниците од христијанска-православна вероисповед, како и оние со исламска вероисповед имаат во одност на протестанската вероисповед. Религиската дистанца помеѓу христијаните православни и испитаниците со исламска вероисповед е на основа на интерперсоналната религиска дистанца, односно на ставот “Мојата сестра или роднина да се омажи со него“.Имено, во однос на христијанската-православна вероисповедза само 7 % од испитаниците со исламската вероисповед е прифатливо,а обратно овој процент кај испитаниците православни кон испитаниците со исламска вероисповед е 19 % (Табела 2 и 3).

Табела 2

ПРАВОСЛАВНА ХРИСТИЈАНСКА ВЕРОИСПОВЕД

	ПРАВОСЛ.	МУСЛИМАН	КАТОЛИК	ПРОТЕСТ.
Да живее со мене во иста општина	89, 5 %	46, 7 %	50, 2 %	32, 5 %
Да живее со мене во исто место	90, 1 %	38, 4 %	44 %	27, 9 %
Неговите деца да посетуваатисто училиште со моите	87 %	43, 7 %	46, 4 %	31 %
Да се дружам со него и да ми биде пријател	89, 5 %	43, 3 %	47, 7 %	30, 3 %
Мојата сестра или роднина да се омажи за него	90, 4 %	19, 8 %	26, 9 %	17 %
Да биде Градоначалник во општината во која живеам	90, 1 %	25, 4 %	31 %	21, 1 %
Да биде раководител во организацијата каде што работам	90, 4 %	28, 5 %	30, 3 %	21, 7 %
Да ја претставува мојата општина во Собранието на РМ	85, 8 %	25, 1 %	29, 4 %	18, 9 %

Табела 3

ИСЛАМСКА ВЕРОИСПОВЕД

	ПРАВОСЛ.	МУСЛИМАН	КАТОЛИК	ПРОТЕСТ.
Да живее со мене во иста општина	24 %	93 %	18 %	10, 5 %
Да живее со мене во исто место	19, 2 %	91, 3 %	16, 3 %	7, 6 %
Неговите деца да посетуваатисто училиште со моите	23, 3 %	89 %	16, 3 %	10, 5 %
Да се дружам со него и да ми биде пријател	23, 3 %	84, 9 %	18, 6 %	8, 1 %
Мојата сестра или роднина да се омажи за него	7 %	87, 8 %	4, 1 %	2, 3 %
Да биде Градоначалник во општината во која живеам	17, 4 %	88, 4 %	14 %	8, 1 %
Да биде раководител во организацијата каде што работам	16, 9 %	87, 2 %	10, 5 %	5, 8 %
Да ја претставува мојата општина во Собранието на РМ	23, 8 %	83, 7 %	14 %	7, 6 %

Заклучок

Поаѓајќи од фактот дека македонското општество, во голема мера, е дезинтегрирано по етничка основа, односно дека нетолерантноста и чувството на меѓусебна нетрпеливост меѓу граѓаните од различни етникуми води кон перманентни, латентни или манифестни интеретнички тензии и конфликти, во овој труд се прави обид да се детектира религиската дистанца во функција на подобрување на соживотот во нашата земја.

Сето тоа оди во прилог на демократизација која подразбира зголемување на транспарентноста, дијалогот, политичката култура, толеранцијата, заемното почитување меѓу граѓаните како на интра, така и на интеретничко ниво;

Од особена важност за нашата земја е намалувањето на етничката и религиската дистанца меѓу граѓаните од различни етникуми и конфесии што би водело кон зголемување на меѓусебната доверба, што е основен предуслов за подобрување на капацитетите на социјалниот капитал и социјалната интеграција на македонското општество.

Сепак од истражувањата можеме да забележиме дека во Република Македонија степенот на религиозноста е на релативно високо ниво. Од резултатите на истражувањето може да се забележи дека степенот на религиозност е повисок кај испитаниците од албанската етничка заедница и со исламска вероисповед, но мораме да потенцираме дека ваквата разлика во однос на испитаниците од македонската етничка заедница и со правиславна христијанска вероисповед не е многу голема. Дури, ако се направат споредби со останатите сегменти на македонското општество, изненадувачки е висок степенот на доверба во религиозните институции. Во делот на религиската дистанца забележливо е поголемо дистанцирање на припадниците на Исламската заедница во однос на останатите конфесии, споредбено со ставовите на припадниците на Христјанската-Православна религија во однос на останатите.

Користена литература:

Ташева, М., (1998), „*Етничките групи во Македонија – Современи состојби*“, Скопје: Филозофски факултет

Ташева, Р., Ф., (2007), „*Албанците и Македонците: Етничката интеракција во Република Македонија, пред и по конфликтот од 2001 година*“, Штип: 2-ри Август С

Park, E. R., Burgess, E. W. (1921), Introduction to the Science of Sociology, Chicago: The University of Chicago Press.

Park, E. R. (1924), “The Concept of Social Distance as Applied to the Stdy of Racial Attitudes and Racial Relations”, Journal of Applied Sociology

Лазароски Ј. (1994) „*Националната приврзаност и односот спрема други народи“* Скопје: НИО "Студентски збор"

ГОДИШЕН ЗБОРНИК YEARBOOK 2016
ПРАВЕН ФАКУЛТЕТ FACULTY OF LAW 2016

За издавачот:
Проф. Д-р Јован Ананиев

Издавачки совет Editorial Board
Проф. Д-р Блажо Боев prof. Blažo Boev, Ph.D
Проф. Д-р Лилјана Гудева – Колева prof. Liljana Gudeva – Koleva, Ph.D
М-р Ристо Костуранов Risto Kostruranov, LL.M
Проф. Д-р Јована Ананиев prof. Jovan Ananiev, Ph.D
Доц. д-р Ана Никодиновска Крстевска Ass. Prof.Ana Nikodinovska Krstevska, Ph.D

Меѓународен програмски комитет International Editorial Board
Проф. Д-р Јован Ананиев Prof. Jovan Ananiev, Ph. D
Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, Р. Македонија University Goce Delcev – Stip, Macedonia
проф. д-р Јадранка Денкова Prof. Jadranka Denkova, Ph. D
Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, Р. Македонија University Goce Delcev – Stip, Macedonia
Проф. Д-р Жан Пол Ленер Prof. Jean Paul Lehners, Ph. D
Универзитет на Луксембруг, Луксембург University of Luxembourg, Luxembourg
Проф. Д-р Аленка Верболе Prof. Alenka Verbole, Ph. D
Универзитет на Љубљана, Словенија University of Ljubljana, Slovenia
Проф. Татјана Петровна Суспицина Prof. Tatjana Petrovna Suspicina, Ph.D
Московска Правна Академија, Русија Moscow State Law Academy, Russia
Проф. Габриела Белова Prof. Gabriela Belova, Ph.D
Југозападен Универзитет „Неофит Рилски“ South West University “Neofit Rilski”
Бугарија Bulgaria

Редакциски одбор Editorial Staff
Проф. д-р Јован Ананиев prof. Jovan Ananiev, Ph.D
доц. д-р Ана Никодиновска Крстевска Ass. Prof. Ana Nikodinovska Krstevska, Ph. D
Доц. д-р Борка Тушевска Ass. Prof. Borka Tushevska

Главен уредник Managing editor
Проф. д-р Јован Ананиев prof. Jovan Ananiev, Ph.D

Одговорен уредник Editor in chief
Доц. д-р Ана Никодиновска Крстевска Ass. Prof. Ana Nikodinovska Krstevska

Јазично уредување Language editor
Даница Гавриловска-Атанасовска Danica Gavrilovska-Atanasovska
(македонски јазик) (Macedonian language)

Техничко уредување Technical editor
Славе Димитров Slave Dimitrov
Благој Михов Blagoj Mihov

Редакција и администрација Address of the Editorial office
Универзитет „Гоце Делчев“-Штип University Goce Delcev – Stip
Правен факултет Faculty of Law
ул. „Крсте Мисирков“ бб ul.”Krste Misirkov” BB PO.BOX 201
п. фах 201, 2000 Штип PO. Box 201, 2000 Stip
Р. Македонија R. of Macedonia